

Entomofauna van Flevoland

Verslag van de 164^e zomerbijeenkomst te Kraggenburg

Samenstelling
Jan G.M. Cuppen

TREFWOORDEN

Faunistiek, Flevoland, inventarisatie

Entomologische Berichten 70 (6): 190-212

Tijdens de 164^e zomerbijeenkomst van de NEV, die plaatsvond te Kraggenburg in de provincie Flevoland van 5 tot en met 7 juni 2009, zijn 1296 taxa van 19 ordes waargenomen (Isopoda, Diplopoda, Chilopoda en 16 ordes binnen de Hexapoda). Er werden geen nieuwe soorten voor de Nederlandse fauna gemeld. Wel werden maar liefst 260 soorten voor het eerst gemeld voor de provincie Flevoland, met name binnen de Coleoptera (181 soorten), Microlepidoptera (26 soorten) en Heteroptera (22 soorten). In het Kuinderbos werden door de deelnemers aan de zomerbijeenkomst van de NEV tesamen met deelnemers aan de in hetzelfde weekend gehouden 1000-soortendag meer dan 800 soorten ongewervelden gedetermineerd, waardoor inclusief planten, paddenstoelen en vogels ruimschoots werd voldaan aan de doelstelling van het evenement.

Inleiding

De 164^e zomerbijeenkomst van de NEV werd van 5 tot en met 7 juni 2009 gehouden te Kraggenburg in de Noordoostpolder. De 36 deelnemers waren gehuisvest in de groepsaccommodatie 'Appelhof' in het Voorsterbos. Er waren vergunningen verleend voor onderzoek aan de entomofauna in vrijwel alle terreinen van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Stichting Flevo-landschap in de provincie Flevoland. Veel deelnemers aan de bijeenkomst assisteerden en/of inventariseerden op de 1000-soortendag (figuur 1) in het Kuinderbos, die tijdens hetzelfde weekend werd georganiseerd door de VOFF-Nederland in samenwerking met Waarneming.nl en Staatsbosbeheer.

De weersomstandigheden waren alleszins redelijk te noemen. Op vrijdag was het half bewolkt met een matige wind en een temperatuur van circa 15°C; alleen in de ochtend viel er een spatje regen. De zaterdag was de meest gunstige dag. Bij een temperatuur van 18°C en weinig tot matige wind was er een afwisseling van wolken en ook vaak zon, terwijl de voorspelde regen uitbleef. In de avonden daalde de temperatuur snel. Zondag was het zwaar bewolkt met matige wind bij een temperatuur van 16°C. De voor de middaguren voorspelde regenbuien barsten pas omstreeks 17.30 uur los, maar toen waren de meeste deelnemers al (lang) thuis.

1. Deelnemers aan de 1000-soortendag aan een bankje in het Kuinderbos. Foto: Jap Smits
1. Contributors to the 1000-species day gathered around a small bench in the Kuinderbos.

2. Bemoste stronk in het Kuinderbos; vindplaats van de duizendpoot *Schendyla nemorensis*. Foto: Matty Berg

2. A mossy stump in the Kuinderbos; sampling locality of the chilopod *Schendyla nemorensis*.

De gebieden

Kuinderbos (code: kui)

Het grootste boscomplex (1100 ha) van de Noordoostpolder valt onder beheer van Staatsbosbeheer. De loof- en naaldbossen zijn in het midden van de vorige eeuw aangeplant als productiebos met vooral veel *Picea abies* (fijnspar) en zijn nu dus ongeveer 50 jaar oud. Houtproductie is nog steeds de hoofdfunctie van het grootste deel der bossen. In het zogenaamde Burchtbos liggen de restanten van een burcht uit circa 1050. In dit gebied is de recreatieve functie het belangrijkste en hier stonden tijdens het weekend twee lichtvallen opgesteld. Binnen het Kuinderbos wordt 200 ha ontwikkeld tot natuurgebied en dit deel van het terrein wordt De Kuilen genoemd. Hier zijn een aantal plassen en poelen gegraven waarvan er zich enkele ontwikkeld hebben tot volwaardige vennen die je in Flevoland niet zou verwachten met langs de oevers *Polytrichum commune* (haarmos), *Drosera rotundifolia* (ronde zonnedaauw) en opmerkelijk veel *Lycopodium inundatum* (moeraswolfsklauw). Ook de vochtige heide met *Erica tetralix* (dopheide) ontwikkelt zich steeds beter. De grote Kuinderplas is voedselrijker, de graslanden langs de oever worden begraasd door pony's.

De activiteiten van de 1000-soortendag speelden zich met name af in het gebied rond De Kuilen en het Burchtbos. Door de deelnemers aan de zomerbijeenkomst werden in het Kuinderbos 788 soorten waargenomen, terwijl de deelnemers aan de 1000-soortendag daar nog ruim 100 soorten aan toevoegden. Nieuwe soorten voor Flevoland waren hier onder andere de duizendpoten *Lithobius melanops* en *Schendyla nemorensis* achter schors en mos op een boomstronk (figuur 2), de wantsen *Loricula elegantula* en *L. pselaphiformis* op stammen, benevens talrijke Microlepidoptera en Coleoptera.

Urkerbos (code: urk)

Het Urkerbos (circa 230 ha) is in beheer bij Stichting Flevolandschap. Na het droogvallen van de Noordoostpolder, waarmee Urk haar status als eiland verloor, werden op de drooggevallen klei-, veen- en leemgronden productiebossen aangeplant met populier en fijnspar. De populieren naderen het einde van hun levensloop en door stormen werden er gaten geslagen in de fijnsparbossen waardoor de bossen op een natuurlijke wijze omgevormd worden tot bossen met een soortenrijkere samenstelling met *Quercus* (eik), *Betula* (berk), *Alnus* (els) en

Fagus (beuk). In de bosgebieden zijn recent de waterstanden iets verhoogd en enkele poelen aangelegd. In het Urkerbos ligt het geologisch reservaat P. van der Lijn, het eerste met die status in Nederland. Deze keienrijke open ruimte is de originele eindmorene van een gletsjer die zo'n 150.000 jaar geleden tot hier reikte. Het Staartreservaat is een moerasgebiedje en is een restant van de vroegere moerassige 'staart' van het eiland Urk en van de belendende strandwal. De natte graslanden en het rietmoerasje kenmerken zich door een vegetatie die herinnert aan die van natte duinvalleien met planten als *Centaureum pulchellum* (fraai duizendguldenkruid), *Linum catharticum* (geelhartje) en *Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa* (rietorchis).

Voorsterbos (codes: voo en vow)

Wendelbos, Kadoelersbos, Kadoelerveld, Waterloopbos met het Voorster Bos in engere zin vormen tezamen het Voorsterbos, een gebied van circa 900 ha in beheer bij Natuurmonumenten. Het Voorsterbos sensu stricto is aangelegd als productiebos na het droogvallen van de Noordoostpolder in 1944 en is daarmee

3. Vochtig loofbos met kunstmatige waterlopen in het Waterloopbos. Foto: Ping-ping Chen

3. Wet deciduous forest with artificial watercourses in the Waterloopbos.

4. Rietland en moeras in het Harderbroek. Foto: Ping-ping Chen
4. Reedlands and swamp in the Harderbroek.

5. Drooggevallen greppel tussen akker en houtwal. Vindplaats van de pissebed *Hyloniscus riparius*. Foto: Matty Berg
5. Temporary ditch between field and wooded bank. Sampling locality of the wood-louse *Hyloniscus riparius*.

het oudste bosgebied van de Noordoostpolder. De bodems bestaan voornamelijk uit keileem en de bossen zijn bekend vanwege het voorkomen van vele zeldzame varens en paddestoelen. Bij onze accommodatie 'Appelhof' stond een lichtval opgesteld. Het Waterloopbos (figuur 3) is het oudste bosgedeelte van het Voorsterbos. In de laatste helft van de vorige eeuw bouwde het Waterloopkundig Laboratorium hier haar proefopstellingen op schaal van onder andere de Deltawerken en de havens van Vlissingen en Rotterdam. Met de komst van computers en modellen werden de proefopstellingen grotendeels overbodig en na de privatisering van het Waterloopkundig Laboratorium in 1995 kwam, via een projectontwikkelaar die hier vakantiehuizen wilde neerzetten, uiteindelijk het gebied in 2002 in handen van Natuurmonumenten. Het Kadoelerbos is een vrij open loofbos met veel eiken. Door deze openheid zijn er bij recente stormen vrij veel bomen omgewaaid. Het Kadoelerveld vormt een overgangsgebied tussen het Kadoelerbos en het open polderlandschap. Door vernatting en het graven van een grote plas worden deze voormalige landbouwgronden aantrekkelijk voor ongewervelden. Het Kadoelerveld en het Kadoelerbos worden begraaasd met Schotse Hooglanders; kennelijk waren we in de paartijd daar er zich enkele wilde achtervolgingen voltrokken voor onze ogen. Het Wendelbos is 118 ha groot en werd pas in 2006 aangelegd; het bestaat voornamelijk uit gemengd loofbos.

Harderbos (code: hbo)

Met een oppervlakte van 648 ha is het Harderbos een van de grotere natuurgebieden in Oost-Flevoland. Het terrein, bestaande uit loofbossen en kleinere stukken moerasgebied, wordt beheerd door Natuurmonumenten. Op de kleigronden werd hier in 1968 bij de aanleg vooral snel groeiende populieren aangeplant, het was dan ook bedoeld als productiebos. Sinds 1997 wordt getracht het bosgebied om te vormen tot oernatuur, waarbij de populieren snel zullen verdwijnen. Het Harderbos werd slechts door enkele personen bezocht. Opmerkelijk waren desondanks de spinnen met als nieuwe soorten voor Flevoland: *Larinioides patagiatus*, *Clubiona lutescens*, *C. pallidula*, *Entelecara erythropus* en *Argiope bruennichi*. De laatste is de bekende wesp- of tijgerspin, die met deze waarneming erbij nu van alle Nederlandse provincies bekend is (Van Helsdingen 2009).

Harderbroek (code: hbr)

Dit moerasgebied (figuur 4) in Oost-Flevoland wordt gekenmerkt door rietvelden, sloten, plassen en wilgenbroekbos heeft een oppervlakte van circa 260 ha na recente uitbreiding ten behoeve van het plan Roerdomp. Het gebied is omstreeks 1973 ingericht en wordt beheerd door Natuurmonumenten. Hier werden veel waterkevers verzameld in enkele brede sloten en poelen met als bijzondere soorten *Berosus signaticollis* en *Limnebius nitidus*, welke laatste nieuw is voor Flevoland.

Knarbos (code: kna)

Langs de Knardijk, gedeeltelijk in Zuid-Flevoland, grotendeels in Oost-Flevoland, ligt het natuurreservaat Knarbos, dat sinds 1994 beheerd wordt door Stichting Flevo-landschap. De voornamelijk uit loofhout bestaande bossen zijn aangelegd in de periode 1973-1975. Naast deze bossen zijn er nog wat vaarten, poelen en graslanden, welke laatste door blaarkoppen worden begraaasd. Het Knarbos werd bezocht door een lepidopteroloog, een dip-teroloog en een coleopteroloog. De soortenlijst van dit gebied is beperkt en telt alleen soorten met een ruime verspreiding in Nederland.

Winkelse Zand (code: win)

Het Winkelse Zand (code: win) is een voormalig zanddepot in Zuidelijk Flevoland. Het reservaat heeft een oppervlakte van 6 ha en is omgeven door landerijen op zware kleigronden. In het gebied ligt een tweetal kleinere poelen die vrijwel volledig omzoomd worden door een rietkraag. Het terrein zelf is voornamelijk begroeid met ruigtkruiden waarin veel *Sambucus nigra* (gewone vlier) is opgeschoten. Een kleiner, en tevens het meest zandige deel, is begroeid met een kruidenrijk, matig schraal grasland. Dit gebied werd slechts door een enkeling bezocht. Opmerkelijke soorten zijn de grote thrips *Megalothrips bonannii*, welke sinds 1961 niet meer in Nederland verzameld werd, de wants *Chilacis typhae* op *Typha latifolia* (breedbladige lisdodde) en de waterkever *Agabus nebulosus*, een echte pioniersoort. Leuke vondsten zijn ook de spinnen *Xysticus ulmi* en *Pardosa prativaga* in de oevervegetatie van een poel. Beide spinnen werden overigens ook aangetroffen in het Kuinderbos (Miller et al. 2010).

Vindplaatsen

ban	Noordoostpolder, Bant, Lemstervaart, onder hout in ruderaal terrein, drooggevallede sloot, AC 180-530.		urk1	Urk, Urkerbos, gemengd bos, AC 169-521.
blo	Noordoostpolder, Blokzijl, Uiterdijkenweg, berm, AC 190-529.	kui5	urk2	Urk, Urkerbos, onder schors <i>Picea</i> , AC 170-521.
brb	Noordoostpolder, Marknesse, Brennells Buiten, handvangst, AC 188-522.	kui6	urk3	Urk, Urkerbos en reservaat Staartweg, geklopt en gesleept grasland en bosrand, ruderaal terrein, uit <i>Pinus</i> (den), onder schors dode <i>Populus</i> (populier), moerasvlakte met poelen, vaart, AC 170-520.
hbo1	Dronten, Harderbos, ruige berm, bosrand, oevervegetatie, gesleept, geklopt, handvangst, AC 171-489.	kui7	urk4	Urk, reservaat Staartweg, grotere plas met <i>Phragmites</i> (riet), AC 171-520.
hbo2	Dronten, Harderbos, gemengd loofbos op klei met plas, AC 171-488.	kui8	urk5	Urk, Urkerbos, gesleept langs paden in loofbos, AC 169-520.
hbr	Zeewolde, Harderbroek, meerdere kilometerhokken (niet onderscheiden), AC 166-486, 166-487, 167-486, 167-487.	kui9	voo1	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost, brede inham Kadoelertocht, gespoeld oever, onder ingedroogde waterplanten op oever, handvangst onder rozetten op uitgebaggerd zand, vlaaien Schotse Hooglanders in gemengd bos, AC 191-519.
hbr1	Zeewolde, Harderbroek, AC 166-487.	kui10	voo2	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost (Kadoelerbos) en Waterloopbos, gesleept ruige berm en in bos, geklopt in bos en bosrand, onder schors, kunstmatige sloten in gemengd bos, handvangst, onder en tussen dood hout, AC 191-520.
hbr2	Zeewolde, Harderbroek, op <i>Phragmites australis</i> (riet), AC 166-486.	kui11	voo3	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost (Kadoelerbos), Kadoelermeer, recente poel, vlaaien Schotse Hooglanders in grasland, gesleept en geklopt, onder schors van <i>Quercus</i> en <i>Picea</i> , AC 192-519.
hbr3	Zeewolde, Harderbroek, moeras, AC 167-486.	kui12	voo4	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost (Kadoelerbos), loofbos, handvangst, AC 193-519.
hbr4	Zeewolde, Harderbroek, poel, gezeefd uit oude grasrol, handvangst wilgenbroek, gesleept in riet-, grasland en ruigte, geklopt, achter schors dode <i>Populus</i> (populier), AC 169-486.	lel1	voo5	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost (Kadoelerbos), poel met veel <i>Phragmites australis</i> , geklopt struikgewas, handvangst, AC 194-519.
hbr5	Zeewolde, Harderbroek, poel in rietveld met <i>Typha</i> (lisdodde), AC 167-487.	lel2	voo6	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost, geklopt struikgewas, AC 194-518.
hbr6	Zeewolde, Harderbroek, vaart en poelen, handvangst, AC 168-487.	lel3	voo7	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-Oost (Kadoelerbos), bosrand, grasland, zandafgraving, AC 192-520.
ket	Noordoostpolder, Nagele, Ketelmeerweg, berm, AC 176-514.	mar	vow1	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos (Wendelbos), geklopt, AC 189-522.
kna1	Lelystad, Knarbos-Oost, bosrand, geklopt bloeiende <i>Rosa</i> (roos), handvangst, AC 162-493.	nag1	vow2	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-West, kapvlakte, bospad, handvangst, AC 188-521.
kna2	Lelystad, Wilgenreservaat, bosrand, geklopt struikgewas, AC 161-491.	nag2	vow3	Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-West, stormvlakte sparrenbos, achter schors <i>Pinus</i> (den) en <i>Picea</i> (fijnspar), geklopt halfdode takken <i>Picea</i> , onder dood hout, houtstapel aan bosrand, gezeefd kapvlakte, greppel met blad, gesleept, handvangst, AC 188-520.
kna3	Lelystad, Knarbos-West, bosrand, geklopt struikgewas, AC 162-490.	oos		
kna4	Lelystad, Knarbos-Oost, malaiseval (rand loofbos op sterk verruigd grasland), AC 162-492.	rog1		
kui1	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, gemengd bos, geklopt, onder schors, in schimmels, AC 180-534.	rog2		
kui2	Noordoostpolder, Bant, Kuinderbos, geklopt struikgewas, AC 182-534.	rut1		
kui3	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, De Kuilen, recent gegraven poel, gespoeld oever, onder schors stronk, handvangst, AC 181-533.	rut2		
kui4	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, De Kuilen, groot meer, ven en venoever, gespoeld oevers, nieuw gegraven plas, moerasruigte, gesleept heideveld, vochtig loofbos, gesleept en handvangst in weijtje met drinkpoeltje, geklopt bosrand van <i>Quercus</i> (eik) en <i>Betula</i> (berk), onder hout, stronk en	sch		
	stenen, achter schors <i>Larix</i> en <i>Salix</i> (wilg), handvangst AC 182-533.	tol		
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, Burchtbos, boszoom, geklopt, gesleept, AC 184-533.			
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, Burchtbos, lichtval (aangegeven als kui6l), AC 185-533.			
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, De Kuilen, handvangst, lichtvangst (aangegeven als kui7l), AC 182-532.			
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, Burchtbos, geklopt en gesleept bosrand, AC 184-532.			
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, Burchtbos, lichtvangst, geklopt en gesleept bosrand, oever vijver, loofbos, AC 185-532.			
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, Kuindervaart, gemengd bos, AC 184-531.			
	Noordoostpolder, Luttelgeest, Kuinderbos, gesleept langs paden in loofbos, oude paardenmest, stapel oude <i>Larix</i> -stammen, onder schors <i>Picea abies</i> (fijnspar), AC 183-533.			
	Noordoostpolder, Bant, Kuinderbos, gesleept ruige berm, in gemaaid hooi op pad, elfenbankje, AC 181-534.			
	Lelystad, Houtribdijk, dijk, AC 149-522.			
	Lelystad, Oostvaardersplassen, Praambult, berm, AC 155-493.			
	Lelystad, Ooievaarsweg, berm, AC 159-492.			
	Noordoostpolder, Marknesse, tuin, AC 187-524.			
	Noordoostpolder, Nagele, Havenweg, wegberm, onder hout en schors rand tuin, drooggevallede slootje, AC 177-516.			
	Noordoostpolder, Nagele, Schokkerstrand, gestorte basaltdijk in Ketelmeer, AC 178-513.			
	Noordoostpolder, Bant, Oosterringweg, ruige berm, gesleept, AC 183-531.			
	Dronten, Roggebotzand, AC 183-508.			
	Dronten, Roggebotzand, AC 184-508.			
	Noordoostpolder, Rutten, Ruttenseweg, onder strooisel langs sloot, AC 178-535.			
	Noordoostpolder, Rutten, Ruttenseweg, gemengd loofbos, onder hout, AC 179-535.			
	Noordoostpolder, Schokland, Schokkerbos, schots en scheef liggende houtstapels, achter schors en in hout van <i>Quercus</i> (eik) <i>Picea</i> (fijnspar) en <i>Fraxinus</i> (es), loofbos, AC 181-517.			
	Noordoostpolder, Tollebeek, Karel Doormanweg, geklopt van <i>Populus x canescens</i> , houtstapel <i>Fraxinus</i> , ruigte/zoom, AC 175-520.			

- vow4 Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-West, De Appelhof, lichtval (aangegeven als vow4l), potvallen in bos, geklopt struikgewas en ruigte in bos, bosrand, gemengd bos, geslept grasland, AC 189-520.
- vow5 Noordoostpolder, Kraggenburg, Voorsterbos-West, geklopt ruigte in bos, handvangst, AC 190-520.
- win Zeewolde, Winkelweg, Winkelse Zand, poel, geslept hooiland, geklopt houtwal geslept en geklopt in ruige zoom, rietland, handvangst, AC 155-480.
- zee Zeewolde, industrieterrein, ruigte, AC 162-484.

Lijst van deelnemers

W. Arp, B. Aukema, M.P. Berg, P-p. Chen, J.G.M. Cuppen, E.G.M. Dijkstra, M.B.P. Drost, H.T. Edzes, G. van Ee, M. Eysker, J. Fokker, Th. Heijerman, G.R. van Hengel, R.P. Jansen, R. Kleukers, S. Kofman, P. Koomen, J.H. Kuchlein, C.M. Kuchlein-Nijsten, S.C. Langeveld, B. van Maanen, N. Nieser, F. van Nunen, H.J. Prijs, J.D. Prinsen, J. Smit, J.A.H. Smits, A.S.W. Span, E. van der Spek, A.J. Threels, S. Tiemersma, J. van Tol, I.J.K. van der Ven, G. Vierbergen, O. Vorst en J.W.A. van Zuijlen.

Gebruikte symbolen en afkortingen

- ^{FL} nieuw voor de provincie Flevoland
^{NOP} nieuw voor de Noordoostpolder
 P onvolwassen stadia, mijnen of zakken (bij Microlepidoptera)
 r rups (bij Macrolepidoptera)
 N nimf
 Dn deutonimf
 LI larve I
 LII larve II
 ♂ mannetje
 ♀ vrouwtje

Soortenlijst

ISOPODA – pissebedden

M.P. Berg, met bijdragen van J.G.M. Cuppen en P. Koomen

- Armadillidium vulgare*: ban, nag1, nag2, rut1, voo1
Haplophthalmus danicus: ban, kui3, kui4, rut1, rut2
Haplophthalmus mengii: kui4, rut2
Hyloniscus riparius: nag1
Oniscus asellus: hbo1, hbr2, hbr4, kui3, kui4, nag1, rut1, rut2, voo2, voo3, vow4
Philoscia muscorum: ban, hbo1, hbr2, hbr4, kui4, nag1, rut1, rut2, voo2, vow4
Porcellio scaber: ban, hbr2, hbr4, kui3, kui4, nag1, nag2, rut1, rut2, voo1

- Porcellio spinicornis*: ban, nag2
Trachelipus rathkii: ban, kui4, nag1, nag2, rut1
Trichoniscoides albidus: nag1, rut1
Trichoniscoides sarsi: nag1
^{FL}*Trichoniscus provisorius*: ban, nag1, rut1
Trichoniscus pusillus: ban, kui4, nag1, nag2, rut1, rut2

Landpissebedden zijn, ten opzichte van andere bodemfaunagroepen, relatief goed onderzocht in de Noordoostpolder. Er is voor de polder maar één nieuwe soort te melden, *Trichoniscus provisorius*. Tot voor kort was deze soort een ondersoort van *T. pusillus*. Beide ondersoorten zijn tot soort verheven, maar zijn lastig van elkaar te onderscheiden; alleen de mannetjes zijn met zekerheid op naam te brengen. Hierin zit hem dan ook het probleem. De voortplanting bij *T. pusillus* is parthenogenetisch en de populatie bestaat maar voor 1-2% uit mannetjes. Bij *T. provisorius* is de verhouding tussen de geslachten ongeveer gelijk. Beide soorten komen ook nog eens naast elkaar voor. We weten niet goed waar beide *Trichoniscus*-soorten in Nederland voorkomen. Een andere leuke soort voor de Noordoostpolder is *Hyloniscus riparius*. Bij Nagele trof ik een grote populatie aan in een drooggevalle greppel (figuur 5), tussen een akker en een houtwal. Dit is de tweede vindplaats voor de polder. Eerder is een grote populatie van deze overwegend oostelijke soort in de buurt van Rutten gevonden (Berg et al. 2008). Vermeldenswaardig is verder de waarneming van het gelijktijdig voorkomen van zowel *Haplophthalmus danicus* als *H. mengii*. In het Kuinderbos zaten beide soorten onder een steen op zandige bodem naast de schuur van Staatsbosbeheer. Samen voorkomen in hetzelfde microhabitat komt niet vaak voor aangezien *H. danicus* een voorkeur heeft voor humusrijke plekken, terwijl *H. mengii* vochtige kleigrond preferereert. Beide soorten zijn maar tweemaal eerder in de Noordoostpolder gevangen (Berg et al. 2008). Dit geldt ook voor *Porcellio spinicornis*. Deze fraaie soort met zwarte kop en op de rug een gele vlekkenrij is zeer droogtetolerant. Deze soort zat massaal onder basaltblokken op een gestorte basaltdijk bij het Schokkerstrand ten zuiden van Nagele. Alle andere waargenomen soorten zijn algemeen tot zeer algemeen in het westen van Nederland (Berg et al. 2008).

DIPLOPODA – miljoenpoten

M.P. Berg, met bijdrage van P. Koomen

- Brachydesmus superus*: rut1
Brachyiulus pusillus: ban, nag1, nag2, rut1
Choneiulus palmatus: ban
^{FL}*Cylindroiulus britannicus*: ban
Cylindroiulus caeruleocinctus: ban
Cylindroiulus latestriatus: kui3, kui4
Cylindroiulus punctatus: kui3, kui4, nag1, rut2, voo2, vow4

- Julus scandinavicus*: ban, kui4, nag1
Nemasoma varicorne: kui3, kui4
Polydesmus denticulatus: hbr2, rut1
^{NOP}*Polydesmus inconstans*: kui3, kui4, nag1, rut2
^{FL}*Polyxenus lagurus*: nag2
Proteroiulus fuscus: ban, kui3, kui4, voo2

Met een totaal van dertien soorten miljoenpoten voor de Noordoostpolder scoorde deze zomervergadering niet slecht. Twee soorten zijn nieuw voor Flevoland, *Polyxenus lagurus* en *Cylindroiulus britannicus*. De eerste soort is droogtetolerant en komt veel voor tussen droog strooisel op basaltdijken. Aan de voet van een gestorte basaltdijk langs het Schokkerstrand ten zuiden van Ens bevonden zich enkele exemplaren. Deze vondst was te verwachten, aangezien *P. lagurus* de laatste tijd veel langs IJsselmeerdijken wordt gevonden. *Cylindroiulus britannicus* is volgens Berg et al. (2008) een zeldzame verschijning in Nederland, maar we weten inmiddels dat deze miljoenpoot algemener voorkomt dan we dachten. De habitat van deze soort bestaat uit rijke, vochtige kleigrond in milieus die door de mens beïnvloed zijn, maar verder met rust worden gelaten, zoals oude begraafplaatsen. Langs de Leemstervaart te Bant bevonden zich een tiental exemplaren tussen twee op elkaar gestapelde bielzen. *Polydesmus inconstans* is nieuw voor de Noordoostpolder. Deze miljoenpoot was al bekend van Lelystad (Berg et al. 2008), en kon in de polder op vier locaties worden vastgesteld. Het is een zeldzame soort van vochtige, open, gecultiveerde terreinen met rijkere bodems en een losse structuur. Waarschijnlijk is *P. inconstans* algemener in ons land dan we nu weten. Twee soorten, *Choneiulus palmatus* en *Nemasoma varicorne*, zijn eenmaal eerder in de Noordoostpolder gevangen, op het voormalige eiland Schokland (Berg et al. 2008). De eerste soort komt vooral in het westen van het land voor, op begraafplaatsen, in tuinen en parken, dierentuinen, bloembedden en andere ruderaal terreinen. *Nemasoma varicorne* leeft onder schors, is vrij zeldzaam en komt verspreid over Nederland voor. In een vochtig loofbos met els, meidoorn (*Crataegus*), eik en brede stekelvaren (*Dryopteris dilatata*) in het Kuinderbos vond ik enkele exemplaren onder schors van eik. Alle andere gevonden soorten zijn eurypoot en in Nederland algemeen tot zeer algemeen te noemen (Berg et al. 2008).

CHILOPODA – duizendpoten

M.P. Berg, met bijdrage van P. Koomen

- Cryptops hortensis*: ban, kui4, rut2
^{FL}*Lamyctes emarginatus*: ban, nag1
^{NOP}*Lithobius crassipes*: kui4
Lithobius forficatus: ban, hbo1, hbr2, kui3, kui4, nag1, nag2, rut2, voo2, vow4
^{FL}*Lithobius melanops*: ban, kui3, voo2
Lithobius microps: ban

^{NOF}*Pachymerium ferrugineum*: rut1
^{FL}*Schendyla nemorensis*: kui4, rut2

Van de acht waargenomen soorten duizendpoten zijn er maar liefst vijf nieuw voor de Noordoostpolder. *Lamyctes emarginatus*, *Lithobius melanops* en *Schendyla nemorensis* zijn zelfs nieuw voor de provincie Flevoland (Berg et al. 2008). *Lamyctes emarginatus* werd gevonden in Bant in een uitgedroogde greppel langs een akker, en in Nagele onder hout langs een tuin. Deze soort houdt van vochtige omstandigheden, zoals is te vinden in uiterwaarden, vochtige graslanden en heideterreinen en drooggevallen greppels. Waarnemingen van deze weinig algemene duizendpoot in de omringende provincies Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland liggen minimaal 25 km van de drie nieuwe vindplaatsen vandaan. *Lithobius melanops* is warmteminnend en komt veel voor in en langs gebouwen. Een enkel exemplaar werden gevangen in het Kuinderbos, onder schors op een geplagd veldje, in Bant op het industrieterrein langs de Leemstervaart en in het Waterloopbos. Deze soort is in Nederland zeer algemeen (Berg et al. 2008) en viel te verwachten voor Flevoland. Het zelfde kan gezegd worden voor *Schendyla nemorensis*. In een mooi ontwikkeld, vochtig loofbos in het Kuinderbos en bij Rutten ving ik een exemplaar onder mos op een stronk (figuur 2). Deze kleine soort houdt zich op in vermolmd hout en onder mos op boomstammen en wordt makkelijk over het hoofd gezien. *Lithobius crassipes* en *Pachymerium ferrugineum* zijn beide nieuw voor de Noordoostpolder. *Lithobius crassipes* is vooral bekend uit het oosten van het land (Berg et al. 2008), uit min of meer droge tot matig vochtige loof- en naaldbossen, houtwallen, heideterreinen en droge graslanden. Een exemplaar bevond zich op dezelfde plek als *Schendyla nemorensis* in het Kuinderbos. In een slootkant ten zuiden van Rutten zaten zes exemplaren tussen vochtig strooisel. Deze soort is vrij zeldzaam en komt verspreid over het land voor, met name op laagveen en langs de grote rivieren (Berg et al. 2008). De overige drie soorten zijn in heel Nederland algemeen.

COLLEMBOLA – springstaarten

M.P. Berg

^{FL}*Bourletiella viridescens*: kui4
^{NOF}*Cyphoderus albidus*: kui4
^{FL}*Deuterostminthurus sulphureus*: kui4
Entomobrya corticalis: kui3
^{FL}*Entomobrya nicoleti*: rut1
Entomobrya nivalis: kui4
Heteromurus nitidus: rut
^{FL}*Hypogastrura burkilli*: nag2
^{FL}*Isotoma anglicana*: rut1
^{FL}*Isotoma viridis*: rut1
^{FL}*Isotomurus palustris*: kui4, rut1
^{FL}*Lepidocyrtus lignorum*: kui3, rut1

Neanura muscorum: nag1
Orchesella cincta: kui3, kui4
Orchesella villosa: kui4
Podura aquatica: kui4, rut1
^{FL}*Sminthurides aquaticus*: kui4, rut1
^{FL}*Sminthurus viridis*: kui4
^{FL}*Tomocerus minor*: kui4
^{FL}*Vertagopus cinereus*: kui3

Zonder hulp van bodemextracties, maar met 'de hand' zijn 20 soorten springstaarten verzameld, waarvan maar liefst twaalf soorten als nieuw voor Flevoland zijn te melden. Dit is een afspiegeling van de geringe interesse voor deze interessante groep bodemdieren. Er valt nog veel te ontdekken. Het begon gelijk al goed bij de SBB-schuur in het Kuinderbos. Hier vond ik een exemplaar van de in ons land algemene springstaart *Tomocerus minor*, aan de rand van de houtwal naast de schuur. *Sminthurus viridis*, *Bourletiella viridescens* en *Deuterostminthurus sulphureus* zijn bolvormige soorten, die zich vooral in de vegetatie ophouden en die redelijk bestand zijn tegen droge omstandigheden. Een aantal exemplaren is gesleept uit een begraasde weide in het Kuinderbos. De eerste soort is vrij algemeen in Nederland, de andere twee zijn veel zeldzamer. In dit weijtje lag ook een drinkpoel, met langs de zandige oever op het kroos een aantal individuen van *Podura aquatica*, *Sminthurides aquaticus* en *Isotomurus palustris*; alle drie algemene soorten van vochtige slootkanten, de laatste twee nieuw voor Flevoland. In hetzelfde Kuinderbos bevonden zich, onder loszittend schors van een afgezaagde dennenstronk op een geplagd veldje, nog twee nieuwe soorten voor de provincie; *Vertagopus cinereus* en *Lepidocyrtus lignorum*. Ook deze springstaarten zijn in de rest van het land algemeen tot zeer algemeen, respectievelijk op en onder schors, op muren overgroeid met algen en in grasland. In de kant van een sloot langs de Ruttenseweg, tussen vochtig strooisel, bevonden zich naast *S. aquaticus* nog drie nieuwe soorten voor de provincie; *Isotoma anglicana*, *I. viridis* en *Entomobrya nicoleti*. Deze soorten komen in Nederland verspreid voor, vaak in hoge aantallen. De leukste vangst werd gedaan op zondagmiddag, net voor het afreizen naar huis. Ten zuiden van Ens langs het Schokkerstrand vond ik de zeldzame springstaart *Hypogastrura burkilli*. Hier zit een grote populatie onder gestorte basaltblokken op een strekdam die het randmeer insteekt. Het is de tweede vondst van *H. burkilli* in Nederland (Berg & Aptroot 2003), die verder alleen is gemeld voor Engeland, Duitsland en Roemenië (Thibaud et al. 2004). De mieren springstaart *Cyphoderus albidus*, is nieuw is voor de Noordoostpolder. Een exemplaar zat in een *Myrmica*-nest onder een steen in het Kuinderbos te Kuinre. De overige soorten zijn in heel Nederland aan te treffen en zijn lokaal algemeen tot zeer algemeen. De verspreiding in Nederland is gebaseerd op waarnemingen in het landelijke bestand van de EIS-werkgroep Collembola.

ODONATA – libellen

W. Arp

COENAGRIONIDAE

Coenagrion puella: sch
Coenagrion pulchellum: kui9, vow2, urk3
Enallagma cyathigerum: urk1
Erythromma najas: kui9
Ischnura elegans: kui9
Pyrrhosoma nymphula: kui9

AESHNIDAE

Aeshna isosceles: kui4, kui9, tol
Anax imperator: kui9, urk3

LIBELLULIDAE

Libellula depressa: urk1.
De platbuik (figuur 6) is tegenwoordig een algemene soort, vooral in het oosten, minder in het westen van ons land.
Libellula quadrimaculata: urk1
Orthetrum cancellatum: kui9, urk1, urk3

THYSANOPTERA – tripsen

G. Vierbergen

AEOLOTHRIPIDAE

Aeolothrips melaleucus: kui7 (1 ♀)
Aeolothrips vittatus: rog1 (1LII ♀, 1LI ♀)

THRIPIDAE

Anaphothrips obscurus: kui6 (1 ♀), kui7 (7 ♀)
Aptinothrips rufus: hbr (7 ♀, 1LII ♀, 1LI ♀), kui7 (6 ♀), win (2 ♀, LII ♀)
Aptinothrips styliifer: kui7 (3 ♀)
Baliothrips dispar: kui7 (2 ♀)
Ceratothrips ericae: kui6 (5 ♀)
Chirothrips manicatus: hbr (2 ♀), kui6 (1 ♀)
Dendrothrips saltatrix: hbr (16 ♀, 1 ♂, 1LII ♀), win (3 ♀)
Frankliniella intonsa: kui6 (9 ♀, 2 ♂), win (1 ♀, 1LII ♀)
Iridothrips mariae: win (1 ♀, 1LII ♀)
Limothrips cerealium: kui7 (1 ♀), win (2 ♀)
Thrips alni: kui6 (2 ♀, 1 ♂)
Thrips brevicornis: hbr (1 ♀, 1LII ♀), kui6 (3 ♀), kui7 (2 ♀, 1 ♂, 1LII ♀), rog1 (40 ♀, 8 ♂)
Thrips fuscipennis: hbr (2 ♀), kui6 (5 ♀, 1 ♂), kui7 (9 ♀, 8 ♂), rog1 (4 ♀, 4 ♂, 1LII ♀), win (32 ♀, 1 ♂)
Thrips latiareus: win (1 ♀)
Thrips major: hbr (18 ♀), kui6 (11 ♀, 1 ♂), kui7 (18 ♀, 2 ♂, 1LII ♂), rog1 (3 ♀, 5 ♂, 1LII ♀), win (1 larve vlier, 27 ♀, 1 ♂, 1LII ♀)
Thrips minutissimus: rog1 (1LII ♀)
Thrips physapus: kui6 (2 ♀)
Thrips roepkei: kui7 (2 ♀)
Thrips sambuci: win (1 ♀)
Thrips tabaci: hbr (1 ♀), kui7 (8 ♀), win (2 ♀, 1LII ♀)
Thrips urticae: kui7 (1 ♀), win (18 ♀)
Thrips validus: kui6 (7 ♀, 1 ♂), win (4 ♀, 3 ♂)
Thrips vulgatissimus: hbr (6LII6 ♀), kui7 (5LII5 ♀), win (6 ♀, 24LII24 ♀)

6. De platbuik *Libellula depressa* werd aangetroffen in het Urkerbos. Foto: Jap Smits
6. The dragonfly *Libellula depressa* was found in the Urkerbos.

PHLAEOTHIRIPIDAE

Cephalothrips monilicornis: kui7 (1 ♀, 6LII, 1 LI)

Hoplandrothrips bidens: hbr (1 ♀, 2 ♂, 2LII),
kui6 (2 ♀)

Hoplothrips fungi: kui6 (1 ♀)

Megalothrips bonannii: kui6 (1 ♀), win (17 LII,
6 LI)

De trips van lisdodde, *Iridothrips mariae* Pelikan, is in Nederland op de algemeen voorkomende grote lisdodde (*Typha latifolia*) niet moeilijk te vinden. Niet eerder was deze weinig gemelde Europese trips in het larvestadium verzameld. *Thrips brevicornis* Priesner kan in bloemen van allerlei kruidachtige gewassen gevonden worden, maar wordt zelden in het binnenland aangetroffen. In Flevoland wijst dit algemeen voorkomen wellicht op de mariene oorsprong van het gebied. De met 5 mm lengte grootste tripsensoort van Nederland, *Megalothrips bonannii* Uzel, was sinds 1961 niet in Nederland verzameld. Deze Europese mycofage soort ontbreekt in Scandinavië en is in de overige Europese landen, waar vondsten van bekend zijn, niet algemeen. In het Winkelse Zand werden eerste en tweede stadiumlarven in grote getale gevonden op een breedbladige *Salix* en deze konden tot op soort bepaald worden met Priesner (1926). Het volwassen vrouwelijke dier werd geklopt van een dode *Quercus*-tak in 'De Kuilen'. Larven zijn voorheen gemeld van de

volgende boomsoorten: *Salix* (Priesner 1926), van een bundel sprokkelhout van *Betula* and *Salix* (Titchack 1958) en *Quercus* (Goldarazena & Mound 1999); *Salix* en *Quercus* lijken dus de belangrijkste waardplantgenera te zijn. Voorheen is de soort in Nederland verzameld bij Wageningen (1936, 2 ♀), Tilburg (1939, 9 ♀) en Wolvega (1961, 1 ♀) (Franssen & Mantel 1962). De acht tweede stadium larven van de vondst in aanspoelsel in de uiterwaarden bij Wageningen in 1936 (leg. D. Geijskes), die gedetermineerd waren als *M. bonannii*, zijn opgenomen in de collectie van de Plantenziektenkundige Dienst onder *Haplothrips angusticornis* Priesner. Het (vochtige) dode hout, maar ook de wat oudere bomen blijken in Flevoland belangrijk te zijn voor de ontwikkeling en het behoud van bijzondere mycofage tripsen voor de Nederlandse fauna.

HETEROPTERA – wantsen

B. Aukema, P.-p Chen, J.G.M. Cuppen, G. van Ee, R.Ph. Jansen & N. Nieser

De soortenlijst omvat naast de waarnemingen van de auteurs ook gegevens die verzameld werden door Th. Heijerman en J. Smits. De nomenclatuur en volgorde van de taxa zijn gebaseerd op de vijf delen van de 'Catalogue of the Heteroptera of the Palearctic Region' (Aukema & Rieger 1995, 1996, 1999, 2001,

2006). Uitgangspunt voor nieuwe waarnemingen van wantsen in de provincie Flevoland vormen het overzicht in Aukema (1989), de twee eerste delen van de 'Verspreidingsatlas van de Nederlandse wantsen' (Aukema et al. 2002, Aukema & Hermes 2006) en het waarnemingenbestand van de Werkgroep Heteroptera van EIS-Nederland (coördinator B. Aukema).

NEPIDAE

Nepa cinerea: hbo2, hbr2, hbr6, kui3, kui4,
urk3, voo1, voo2, voo3, voo5, win
Ranatra linearis: hbo2, voo5, vow4

CORIXIDAE

Micronecta scholtzi: hbr1, voo1, voo3

^{FL}*Micronecta minutissima*: voo1

Niet zeldzaam in grote, diepe wateren, bij voorkeur op zandgrond, maar ook in het rivierengebied (Aukema et al. 2002).

Cymatia coleoptrata: hbr1, voo1, voo3

Callicorixa praeusta: hbr1, kui3, urk4, voo1,
voo3

Corixa panzeri: voo3

Corixa punctata: kui3, voo1, voo3, voo5, win
Hesperocorixa linnaei: hbo2, hbr2, voo1, voo3,
voo5

Hesperocorixa sahlbergi: hbr2, voo5

Paracorixa concinna: voo3

Sigara striata: hbo2, hbr1, kui3, kui10, voo1,
voo3, win

Sigara distincta: voo3
Sigara falleni: kui3, kui4, urk4, voo1, voo3
Sigara iactans: hbr1, voo3
Sigara striata: kui4, urk4, voo3
Sigara lateralis: hbr1, kui3, urk4, voo1, voo3
Sigara scotti: kui4

NAUCORIDAE

Ilyocoris cimicoides: hbo2, hbr1, hbr6, kui3, kui4, urk4, voo3, voo5

NOTONECTIDAE

Notonecta glauca: kui3, kui4
Notonecta viridis: voo3

PLEIDAE

Plea minutissima minutissima: hbo2, hbr6, kui3, kui4, voo3

MESOVELIIDAE

Mesovelgia furcata: hbo2, hbr6, kui10, voo3

HEBRIDAE

Hebrus pusillus: kui3, voo5
Hebrus ruficeps: voo5

HYDROMETRIDAE

Hydrometra stagnorum: hbo2, kui3, urk3, voo2

VELIIDAE

Microvelia reticulata: hbo2, kui3, kui4, urk3, urk4, voo3, voo5
Velia caprai caprai: sch, urk3

GERRIDAE

Aquarius paludum paludum: kui3, kui10, voo2
Gerris argentatus: hbo2, urk3
Gerris lacustris: hbo2, kui3, kui4, kui10, sch, urk1, urk3, voo2
Gerris thoracicus: urk1, urk4, voo1, win
Gerris lateralis: urk1

SALDIDAE

^{FL}*Saldula arenicola*: kui3
 Niet zeldzaam, op zandige, spaarzaam begroeide of kale oevers langs stromend of stilstaand water (Aukema et al. 2002).
Saldula pallipes: kui3, voo1
Saldula saltatoria: voo1, voo2, win

TINGIDAE

Tingis ampliata: vow4
Tingis cardui: vow3

MICROPHYSIDAE

Loricula bipunctata: kui4, kui10, sch, urk1, urk3, vow3
^{FL}*Loricula elegantula*: kui4, urk1, vow3
 Algemeen, leeft zoöfaag op met korstmossen begroeide substraten, vaak op stammen van loof- en naaldbomen (Aukema et al. 2006).
^{FL}*Loricula pselaphiformis*: kui10, urk3, vow3, vow4
 Algemeen, leeft zoöfaag op met korstmossen begroeide substraten, vaak op stammen van

loof- en naaldbomen (Aukema et al. 2006).

MIRIDAE

^{FL}*Bryocoris pteridis*: hbo2, kui4, kui10, sch, urk3, vow3
 Algemeen, fytofaag op verschillende soorten varens.
Monalocoris filicis: kui4, urk3, voo2
Campyloneura virgula: hbo2, kui9, urk3
Dicyphus globulifer: kui9
Dicyphus epilobii: urk1
Dicyphus errans: kui9, sch
Deraeocoris flavilinea: hbo2, kui9, kui10, sch, tol, urk1, urk3, voo1
^{FL}*Deraeocoris olivaceus*: kui9
 Niet zeldzaam, zoöfaag op bomen en struiken. In aantal met larven op *Crataegus* sp. (meidoorn).
Deraeocoris ruber: urk3
Deraeocoris lutescens: kui9, urk3
Capsus ater: hbo2, urk1
Closterotomus fulvomaculatus: kui4
Closterotomus norwegicus: hbo2, sch, voo1, urk1
Liocoris tripustulatus: sch, tol, urk3, vow3
Lygocoris pabulinus: hbo2, hbr2, kna1, kui4, kui9, kui10, sch, tol, urk1, urk3, voo2, vow3
Lygocoris rugicollis: kui10, urk3
Miris striatus: kui9, urk1, vow4
Neolygus contaminatus: hbo2, kui4, kui9, kui10, sch, urk3, voo2, vow3
^{FL}*Neolygus populi*: tol
 Zeldzaam, maar toenemend (Aukema 2003; Aukema & Hermes 2009b). Leeft fytofaag op *Populus alba* (witte abeel) en *Populus x canescens* (grauwe abeel).
Stenotus binotatus: hbo2
^{FL}*Leptopterna dolabrata*: kui9
 Algemeen, fytofaag op allerlei grassen.
Leptopterna ferrugata: voo2
Megaloceroea recticornis: hbo2, kui4, kui9, voo2
Stenodema calcarata: urk3, voo1
Stenodema laevigata: urk1, urk3, voo2
Notostira elongata: kui4
Pithanus maerkelii: urk1
Trigonotylus caelestialium: urk3, voo1
Pachytomella parallela: urk1, voo2
Blepharidopterus angulatus: kui9
Cylloceria histronius: kui10, urk3
Orthotylus marginalis: kui4, kui9, kui10, urk3, voo2
Orthotylus tenellus: kui9, urk1, urk3, voo2
^{FL}*Orthotylus viridinervis*: urk3
 Algemeen, in aantal met larven op *Tilia* sp. (linde)
Amblytylus nasutus: hbo2, kui9, urk3, voo1, win
Atractotomus mali: kui9, urk1
Monosynamma bohemani: hbr2
^{FL}*Parapsallus vitellinus*: sch, urk1, vow3
 Algemeen, in aantal op *Picea abies* (fijnspar).
Phylus coryli: hbo2, kui10
Phylus melanocephalus: hbo2, kui4, kui10, sch, tol, urk1, urk3, voo2, vow3
Plagiognathus arbustorum: kui9, win

Plagiognathus chrysanthemi: kui4
Psallus montanus: kui9
^{FL}*Psallus assimilis*: kui9, urk3
 Zeldzaam, leeft zoöfytofaag op *Acer campestre* (Spaanse aak), tot voor kort alleen bekend uit Zuid-Limburg, maar toenemend (Aukema & Hermes 2009a).
Psallus perrisi: kui4, kui9, kui10, sch, urk1, urk3
Psallus variabilis: kui4, kui9, kui10, sch, tol, urk1, urk3, voo2
^{FL}*Psallus wagneri*: kui4, urk3
 Algemeen, leeft zoöfytofaag op *Quercus* sp. (eik).
Psallus ambiguus: hbo2, kui10, kui9
Psallus albicinctus: kui4, kui10, urk1, urk3, voo2
Psallus confusus: kui4, kui10, sch, urk1, urk3
Psallus lepidus: kna1, sch, urk1, vow3
^{FL}*Psallus mollis*: kui10
 Leeft zoöfytofaag op *Quercus* sp. (eik). Zeldzaam, maar toenemend (Aukema & Hermes 2009a).
Psallus varians varians: hbo2, kui4, kui9, kui10, sch, urk1, urk3, voo2
Salicarus roseri: hbo2
Sthenarus rotermundi: tol

NABIDAE

Himacerus mirmicoides: urk3
Himacerus apterus: hbo2, kui9, sch, urk1, urk3, voo2

ANTHOCORIDAE

Anthocoris confusus: kui9
Anthocoris nemoralis: hbo2, kui4
Anthocoris nemorum: hbo2, hbr2, kui9, sch, tol, urk1, urk3
^{FL}*Temnostethus gracilis*: kui4, tol, urk1, voo2
 Algemeen, leeft zoöfaag op stammen van begroeide bomen.
^{FL}*Temnostethus pusillus*: tol, urk1, urk3
 Algemeen, leeft zoöfaag op stammen van met mossen en korstmossen begroeide bomen.
Orius majusculus: voo1
Orius vicinus: urk3
^{FL}*Scoloposcelis pulchella*: vow3
 Zeer zeldzaam, leeft van eieren en larven van bastkevers. Twee exemplaren in gangen van bastkevers in omgewaaide *Picea abies* (fijnspar). De vijfde Nederlandse vindplaats (Aukema et al. 2008).
^{FL}*Xylocoris cursitans*: voo2, vow3, vow4
 Algemeen leeft zoöfytofaag achter schors van dode bomen, zowel naald- als loofbomen.

ARADIDAE

Aradus depressus: hbr2, urk1

BERYTIDAE

^{FL}*Metatropis rufescens*: kui10
 De heksenkruidsteltwants (figuur 7) is zeldzaam, maar toenemend (Aukema et al. 2005). Leeft fytofaag op *Circaea lutetiana* (groot heksenkruid) langs bosranden en in niet te dichte bossen.

7. De zeldzame heksenkruidsteltwants *Metatropis rufescens* leeft op *Circaea lutetiana* (groot heksenkruid) in vochtige loofbossen. Foto: Theodoor Heijerman

7. The rare *Metatropis rufescens* lives on *Circaea lutetiana* in damp deciduous forests.

LYGAEIDAE

Kleidocerys resedae: hbo2, hbr2, kui4, kui9, kui10, tol, urk1, urk3, voo2

Chilacis typhae: win

Drymus ryeii: kui10

Scolopostethus puberulus: kui4, urk1

Scolopostethus thomsoni: urk3, win

Aphanus rolandri: kui4

COREIDAE

Coreus marginatus: kui4, voo2

ACANTHOSOMATIDAE

Acanthosoma haemorrhoidale: hbo2, kui9

^{FL}*Cyphostethus tristriatus*: kui4

Algemeen, leeft fytofaag op *Juniperus communis* (jeneverbes) en verschillende aangeplante sierconiferen, onder andere *Chamaecyparis lawsoniana* (Californische schijnjuncipres).

Elasmostethus interstinctus: hbo2, kui9, urk1, urk3

Elasmucha grisea: kui9

SCUTELLERIDAE

^{FL}*Eurygaster testudinaria*: vow4

Algemeen, recent sterk toegenomen (Aukema et al. 2005). Leeft fytofaag op cypergrassen, grassen en russen.

PENTATOMIDAE

Arma custos: urk1

Dolycoris baccarum: kui3, vow4

Palomena prasina: urk1, urk3

Pentatoma rufipes: kui9, kui10, urk3

Eurydema oleraceum: voo2, vow3

In totaal werden 125 soorten wantsen waargenomen, waarvan 22 voor het eerst in de provincie Flevoland. In totaal zijn uit Flevoland nu 246 soorten bekend, waarvan meer dan de helft tijdens dit weekend werden waar-

genomen. Vergeleken met het omringende 'oude' vasteland nog steeds een gering aantal: van de 629 Nederlandse soorten werden er 423 waargenomen in Friesland, 403 in Overijssel, 524 in Gelderland en 485 in Noord-Holland (databank Werkgroep Heteroptera EIS-Nederland). Deels is dit het gevolg van de geringe belangstelling voor de wantsenfauna van de relatief eenvormige nieuwe polders, maar anderzijds is het kolonisatieproces van deze jong gebieden nog steeds gaande!

HOMOPTERA – bladluizen, bladvlotten & cicaden

P.-p. Chen & N. Nieser, met bijdrage van E. Dijkstra

APHIDIDAE

Aphis fabae: hbo2, kui10, voo2

PEMPHIGIDAE

Phylaphis fagi: hbo2, kui10, voo2

APHROPHORIDAE

Aphrophora salicina: hbo2

Philaenus spumarius: hbo2

CERCOPIDAE

Cercopis sp.: hbo2

CICADELLIDAE

Alnetoidia alneti: hbo2, voo2, urk1

De zuigshade door de cicade *Alnetoidia alneti*, die talrijk is in het Urkerbos, is aanzienlijk. Zoals uit de wetenschappelijke naam blijkt leeft deze soort meestal op *Alnus*.

Aphrodes bicincta: urk1

Arthaldeus pascuellus: hbo2, voo2

Allygus modestus: voo2

Cicadella viridis: hbo2, hbr3, voo2

Cicadula quadrinotata: voo2

Errastunus ocellaris: hbo2

Eupteryx aurata: hbo2, kui10, urk1, voo2

Eupteryx urticae: hbo2, urk1, voo2

Eupteryx vittata: hbo2, kui10

Fagocyba cruenta: hbo2

Iassus lanio: hbr3, urk1

Kybos smaragdula: hbo2

Macrosteles ossianilssonii: hbo2, voo2

Macrosteles viridigriseus: hbo2, hbr3, voo2

Oncopsis alni: urk1, voo2

Oncopsis appendiculata: hbo2

Oncopsis flavicollis: hbo2

Deltocephalinae sp.: urk1

CIXIIDAE

Cixius nervosus: urk1, voo2

Tachycixius pilosus: hbo2, urk1

DELPHACIDAE

Javesella pellucida: hbr3, voo2

PSYLLIDAE

Baeopelma foersteri: voo2

Cacopsylla (Thamnopsylla) melanoneura:

hbo2, kui10, voo2

Cacopsylla (s. str.) ulmi: hbo2, kui10, urk1

Psyllopsis fraxini: voo2

TRIOZIDAE

Trioza sp.: voo2

Trioza urticae: hbo2

MECOPTERA – schorpioenvliegen

J.G.M. Cuppen & J.W.A. van Zuijlen

PANORPIDAE

Panorpa communis: voo1

Panorpa vulgaris: kui4

MEGALOPTERA – slijkvliegen

J.G.M. Cuppen & B. van Maanen

SIALIDAE

Sialis lutaria: hbr6, kui3

NEUROPTERA – gaasvliegen

P.-p. Chen & J.G.M. Cuppen

RAPHIDIIDAE - kameelhalsvliegen

Raphidia ophiopsis: urk1

HEMEROBIIDAE

Psectra diptera: win

MACROLEPIDOPTERA – grote vlinders

W. Arp, M.P. Berg, F. Böinck*, E.O. Colijn*, M. Eysker, I. Hoogendoorn*, R.M.J.C. Kleukers, J.H. Kuchlein, C.M. Kuchlein-Nijsten, W. Moerland*, H.J. Prijs, J.J. Windig* & J.B. Wolschrijn

In het algemeen waren de weersomstandigheden voor vlinderwaarnemingen slecht tot matig, maar in de nacht van zaterdag 6 juni vielen de omstandigheden mee voor lichtwaarnemingen. Bij de deelnemers van de zomerbijeenkomst waren lepidopterologen dun gezaaid. Dit betekent dat de waarnemingen aan macrolepidoptera grotendeels beperkt zijn gebleven tot het Kuinderbos en het daarnaast gelegen Burchtbos, en wel binnen het kader van de 1000-soortendag op 6 juni. In het Kuinderbos werden op 6 juni overdag en in de schemering waarnemingen gedaan rond de Kuilen. 's Avonds werd door vier groepen met licht gevangen, twee op 50 meter afstand van elkaar bij de Burcht in het Burchtbos, en twee bij de Kuilen in het Kuinderbos. Wij hebben gemeend om waarnemingen door niet deelnemers aan de zomerbijeenkomst in het kader van de 1000-soortendag gedaan, ook in het verslag op te nemen. Zij staan boven vermeld met een*. Tevens werden in de nacht van 5 op 6 juni onder ongemeen koude omstandigheden door J.H. Kuchlein lichtvallen gezet bij de Appelhof in het Voorsterbos en bij de Burcht in het Burchtbos. Ook werden op 5, 6 en 7 juni overdag waarnemingen gedaan op twee plaatsen bij Kraggenburg, Brennells Buiten en Voorsterbos.

HEPIALIDAE – wortelboorders

Hepialus humuli: kui6l, kui7l

HESPERIIDAE – dikkopjes

Ochlodes sylvanus: kui7, kui9, urk1

LASIOCAMPIDAE – spinners

Euthrix potatoria (r): kui7

SPHINGIDAE – pijlstaarten

^{NOF}*Mimas tiliae*: kui7l

Deilephila elpenor: kui7l

Smerinthus ocellatus: kui7l

PIERIDAE – witjes

Anthocharis cardamines: urk3, vow4(r)

Pieris brassicae (r): vow4

Pieris rapae: brb

PSYCHIDAE – zakdragers

Psyche casta (r): kui7

LYCAENIDAE – blauwtjes

Polyommatus icarus: brb, kui4, kui7

NYMPHALIDAE – aurelia's

Aglais io: kui9, urk1

Aglais urticae: urk3

Vanessa atalanta: brb

Vanessa cardui: brb, kui7, kui9, urk3, vow4

Pararge aegeria: urk1

DREPANIDAE – eenstaartjes

Thyatira batis: kui6l, kui7l

Drepana curvatula: kui6l, kui7l

GEOMETRIDAE – spanners

Lomaspilis marginata: kui7l

Ligdia adustata: kui6l

Macaria notata: kui7l

Macaria alternata: kui7l

Macaria liturata: kui7l

Chiasmia clathrata: brb, kui7

Cepphis advenaria: kui7

Opisthograptis luteolata: kui6l, kui7l

Erannis defoliaria (r): vow4

Peribatodes rhomboidaria: kui6l

Alcis repandata: kui7l

Hypomecis roboraria: kui6l

Hypomecis punctinalis: kui6l, kui7l

Parectropis similaria: kui6l, kui7l

Cabera pusaria: kui6l, kui7, kui7l

Cabera exanthemata: kui7l

Lomographa bimaculata: kui6l

Lomographa temerata: kui6l

Campaea margaritata: kui6l, kui7l

Cyclophora punctaria: kui6l, kui7l

Timandra comae: kui6l, kui7l

Scopula floslactata: vow4

Idaea aversata: kui7, kui7l

Xanthorhoe designata: kui7l, vow4

Xanthorhoe spadicearia: kui6l

Xanthorhoe montanata: kna4, kui6l, kui7, kui7l

Xanthorhoe fluctuata: kui6l, kui7l

Epirrhoe alternata: kui7, kui7l

Epirrhoe rivata: kui6l

Camptogramma bilineata: kui7, kui7l, vow4

Dysstroma truncata: kui6l, kui7l

Perizoma alchemillata: kui6l

Thera obeliscata: kui6l

Thera britannica: kui6l

Colostygia pectinataria: kna4, kui7l

Spargania luctuata: kui7l

^{NOF}*Eupithecia pygmaeata*: kui7

Eupithecia intricata: kui7l

^{NOF}*Eupithecia tantillaria*: kui7l

^{FL}*Eupithecia lariciata*: kui6l

Euchoeca nebulata: kui6l, kui7

NOCTUIDAE – uilen

Moma alpium: kui7l

Acronicta megacephala: kui6l

Acronicta psi: kui6l

Herminia tarsicrinalis: kui7l

^{NOF}*Schrankia costaestrigalis*: kui6l, vow4

Hypena proboscidalis: kna4, kui6l, kui7, kui7l

Rivula sericealis: kui6l, kui7, kui7l

Diachrysis chrysitis: kna4, kui6l, kui7l

Plusia festucae: kui7l

Autographa gamma: brb, kna4, kui6l, kui7, kui7l, vow4

Abrostola tripartita: kui7l

Protodeltote pygarga: kui6l, kui7l

Deltote bankiana: kui7

Hoplodrina ambigua: kui6l

Charanyca trigrammica: kui6l, kui7l

Rusina ferruginea: kui6l

Apamea monoglypha: kui6l

^{NOF}*Apamea crenata*: kui7l

^{NOF}*Apamea unanimitis*: kui6l

Apamea sordens: kui6l

Oligia strigilis: kui6l, kui7l

Oligia latruncula: kui6l, kui7l

Oligia fasciuncula: kui6l, kui7l

Lacanobia oleracea: kui6l

Mythimna albipuncta: kui6l

Mythimna impura: kui7l

Mythimna straminea: kui6l

^{NOF}*Leucania obsoleta*: kui6l, kui7l

^{NOF}*Leucania comma*: kui6l, kui7l

Orthosia cruda (r): kui7

Axyليا putris: kui6l

Ochropleura plecta: kui6l

Diarsia mendica: kui6l

Diarsia brunnea: kui6l

Diarsia rubi: kui6l

Noctua pronuba: kna4, kui7

Xestia c-nigrum: kui6l

Xestia triangulum: kui7l

Agrotis clavis: kui7l

Agrotis exclamationis: kui6l

LYMANTRIIDAE – donsvlinders

Orgia antiqua (r): kui7, vow2

Calliteara pudibunda: kui6l, kui7l

^{NOF}*Euproctis chryssorrhoea*: kui6l

Euproctis similis (r): vow4

Leucoma salicis: kui7l

ARCTIIDAE – beervlinders

Atolmis rubricollis: vow2

Eilema sororcula: kui6l, kui7l

Spilosoma lutea: kui6l, kui7l

Spilosoma lubricipeda: kui6l, kui7l

Spilosoma urticae: kui7l

Arctia caja (r): kui7

Tyria jacobaeae: kui7l, vow4l

In totaal werden 111 soorten gezien. Dagvlinders waren dun gezaaid en het waren alleen gewone soorten, waaronder *Aglais urticae* (figuur 8). Ook het overgrote deel van de nachtvlinders was gewoon. Volgens de data bestanden van *Noctua*, de KNNV afdeling Lelystad, waarnemingen van E.O. Colijn in 2009 en waarnemingen tijdens de Snellen/ter Haar excursie naar Kuinre in 2007 (met dank aan H. Hunneman) is één soort, *Eupithecia lariciata*, nieuw voor Flevoland. Dit is zeker geen zeldzame soort van naaldboomaanplanten, houtsingels, parken en tuinen, die zich lijkt uit te breiden. Acht andere soorten waren niet eerder in de Noord-oostpolder gezien, maar de meeste daarvan zijn wel bekend uit aangrenzende gebieden in Friesland en Overijssel. Waarschijnlijk is dit een indicatie voor onderrapportering, respectievelijk beperkt onderzoek in de Noordoostpolder. Vermeldenswaard is dat één van deze acht nieuwe soorten, de zeldzame dwergspanner *Eupithecia pygmaeata*, voor het eerst sinds 1973 in Flevoland werd waargenomen. Deze eerdere waarnemingen waren door J.B. Wolschrijn in het Roggebotzand. Na de zomerbijeenkomst is deze soort daar opnieuw gezien.

8. De zeer algemene *Aglais urticae* (kleine vos) werd alleen in het Urkerbos gezien. Foto: Jap Smits
8. *Aglais urticae*, a common butterfly, was seen only in the Urkerbos.

Vermeldenswaard is verder *Spargania luctuata*. Volgens de website vlindernet.nl is dit een zeer zeldzame soort, die vrijwel alleen in Drenthe en de duinen van Egmond voor komt. In Flevoland is deze soort al eerder in het Kuinderbos en ook in het Roggebotzand waargenomen.

MICROLEPIDOPTERA – Kleine vlinders

J.H. Kuchlein, M.P. Berg, M. Eysker, C.M. Kuchlein-Nijsten, R.M.J.C. Kleukers & J.B. Wolschrijn

Volgorde en nomenclatuur van de soorten zijn behandeld volgens de herziene lijst van wetenschappelijke namen van de Nederlandse Microlepidoptera (Kuchlein & Bot 2010). De vermelde vondsten hebben betrekking op adulten, behalve wanneer de aanduiding (P) aan de codering van de locatie is toegevoegd. In die gevallen is sprake van onvolwassen stadia of van vraatbeelden.

MICROPTERIGIDAE – oermotjes

^{FL}*Micropterix aruncella*: kui4

NEPTICULIDAE – dwergmotjes

^{FL}*Ectoedemia septembrella*: kui4

Ectoedemia albifasciella: kui4, kui9

Ectoedemia subbimaculella: kui4, kui9

ADELIDAE – langsprietjes

^{FL}*Nematopogon metaxella*: kui9

^{FL}*Nemophora degeerella*: kui4

TISCHERIIDAE – vlekmyinmotjes

Tischeria ekebladella: kui4, kui9, vow4

GRACILLARIIDAE – vouwmijnmotjes

Caloptilia alchimiella: vow4

Caloptilia syringella: vow4

Phyllonorycter muelleriella: kui4, kui9

Phyllonorycter rajella (P): brb

Cameraria ohridella (P): kui6

YPONOMEUTIDAE – spinselmotten

Yponomeuta evonymella (P): vow4

Prays fraxinella: kui9

Argyresthia retinella: kui4

^{FL}*Argyresthia trifasciata*: kui9

Argyresthia spinosella: kui9

^{FL}*Argyresthia conjugella*: kui4, kui9

PLUTELLIDAE – plutellamotjes

Plutella xylostella: kui4, kui9

OECOPHORIDAE – prachtvleugeltjes

^{FL}*Agonopterix heraclianna*: vow4

ELACHISTIDAE – grasmineerdertjes

^{FL}*Elachista luticomella*: kui4

COLEOPHORIDAE – kokermotjes

Coleophora gryphipennella (P): vow4

^{FL}*Coleophora alnifoliae* (P): vow4

Coleophora serratella: kui4, kui9, vow4 (P)

^{FL}*Coleophora violacea* (P): vow4

Coleophora frischella: brb

^{FL}*Coleophora deauratella*: kui9

^{FL}*Coleophora glaucicolella*: kui9, vow4

^{FL}*Coleophora caespititiella*: kui9

^{FL}*Coleophora alticolella*: kui4, kui9

Coleophora laricella: kui4, kui9

MOMPHIDAE – breedkopjes

Mompha epilobiella (P): brb, vow4

GELECHIIDAE – palpenmotten

^{FL}*Monochroa tenebrella*: kui4, vow4

TORTRICIDAE – bladrollers

Tortrix viridana: brb, kui4, kui9, vow4

Aleimma loeflingiana: kui4, kui9, vow4

Cnephasia incertana: kui4

Archips podana: kui9

^{FL}*Choristoneura hebenstreitella*: kui4, kui9

Ptycholoma lecheana: kui4, vow4

Pandemis cerasana: kui4, kui9

Hedya nubiferana: kui9

^{FL}*Hedya ochroleucana*: kui9

^{FL}*Orthotaenia undulana*: brb, kui4, kui9

Argyroproce lacunana: brb, kui4, kui9, vow4

^{FL}*Olethreutes arcuella*: kui4, vow4

Ancylis mitterbacheriana: kui4, kui9

Epinotia tenerana: kui4, vow4

Epinotia nanana: vow4

^{FL}*Eucosma campoliliana*: kui4

Cydia fagiglandana: vow4

^{FL}*Cydia compositella*: brb

^{FL}*Dichrorampha petiverella*: kui4

CHOREUTIDAE – dagvliegertjes

Anthophila fabriciana: brb, kui4, vow4

EPERMENIIDAE – schubbentandmotten

- ^{FL}*Epermenia illigerella*: kui9
^{FL}*Epermenia chaerophyllella* (P): kui4

PYRALIDAE – lichtmotten

- ^{FL}*Phycitodes maritima*: brb
Scoparia ambigua: kui4, kui9
Witlesia pallida: kui9
Chilo phragmitella: kui9
Chrysoteuchia culmella: kui9
Crambus lathoniellus: kui4, vow4
Schoenobius forficella: kui9
Elophila nymphaeata: kui9
Paraponyx stratiotata: kui9
Eurrhyncha hortulata: kui4, vow4
^{FL}*Perinephela lancealis*: kui4
Udea olivalis: kui4
Stigmella samiatella: kui4

Het totale aantal van 68 soorten micro's ligt ver onder het gemiddelde voor de zomerbijeenkomsten. Ongetwijfeld zijn deze magere resultaten vooral toe te schrijven aan het frisse weer overdag en de koude nachten. Bovendien bevindt zich onder dit geringe aantal soorten geen enkele die op grond van landelijke verspreidingsbeelden nadere aandacht verdient. Laten we, op dit punt gekomen, de hierdoor mogelijk teleurgestelde lezer waarschuwen, want met het voorafgaande is nog niet alles gezegd. De provincie Flevoland is namelijk in tal van opzichten een bijzondere provincie en niet alleen omdat zij de jongste is. Zo konden in faunistisch opzicht opmerkelijke ontwikkelingen worden vastgesteld, bijvoorbeeld – ten opzichte van de rest van ons land – een opvallende concentratie van locaties bij het dwergmotje *Stigmella prunetorum*. Voorts heeft de nog geen twaalf jaar geleden voor het eerst in Nederland gevonden bladroller *Epinotia signatana* enkele jaren geleden vaste voet gekregen in de Noordoostpolder. Geen van beide soorten is trouwens tijdens de zomervergadering gevonden. Bijzonder in het negatieve is dat de provincie Flevoland tot dusver geen micro-kenner heeft opgeleverd, zodat we daar een entomoloog moesten ontberen die ononderbroken en in alle seizoenen aandacht besteedt aan de kleine vlinders. Hoewel Flevoland door de meeste vlinderliefhebbers niet wordt gezien als de ideale vakantiebestemming werden toch – zij het incidenteel – grondige inventarisaties in deze provincie uitgevoerd. Die beperkten zich echter tot de zomer en de herfst, omdat in die seizoenen de beste resultaten mochten worden verwacht. Deze aanpak heeft het onverwachte gevolg gehad, dat de droevige resultaten van de zomerbijeenkomst tóch als redelijk succesvol kunnen worden beschouwd. Immers, van de 68 tijdens die bijeenkomst gesproken soorten bleken maar liefst 26 nog niet uit de provincie Flevoland bekend te zijn. Deze waarschijnlijk ongeëvenaard hoge score voor het aantal tijdens een zomerbijeenkomst

verzamelde nieuwe soorten micro's voor een provincie is het gevolg van de zo-even genoemde beperkingen bij eerdere inventarisaties. Het resultaat is dat de voorjaarsvliegers op de Flevolandse soortenlijst aanzienlijk beter vertegenwoordigd zijn dan tot dusver het geval was.

COLEOPTERA – kevers

J.G.M. Cuppen, O.F.J. Vorst, F. van Nunen, Th. Heijerman, B. van Maanen, R.P. Jansen, G. van Ee, M.B.P. Drost, S.C. Langeveld & A.J. Threels

De volgorde van de families en de soorten is, op enkele uitzonderingen na, gebaseerd op de catalogus die gebruikt wordt in het programma Klasse. De naamgeving van de keverfamilies en de soorten is gebaseerd op de 'Catalogus van de Nederlandse kevers' (Vorst et al. 2010), welke behoudens een enkele uitzondering dezelfde is als die in het programma Klasse. Er kunnen aanzienlijke verschillen bestaan in de volgorde van de families en soms ook in de volgorde van de genera binnen families (Staphylinidae, Curculionidae) tussen het programma Klasse en de Catalogus. De catalogus van Brakman (1966) vermeldt 3830 keversoorten uit Nederland, maar geen enkele uit de provincie Flevoland. Eertijds werden namelijk de kevers van Urk en Schokland en later ook de Noordoostpolder verwerkt in de lijst van de provincie Overijssel. Uit Nederland zijn inmiddels 4163 soorten kevers bekend, waarvan 1005 uit de provincie Flevoland (Vorst et al. 2010). De onderstaande lijst vermeldt 669 soorten kevers (14 % van de Nederlandse soorten), waarvan er 192 niet eerder uit Flevoland gemeld zijn, waarbij als einddatum van de verwerking 31.xii.2007 is aangehouden. Tijdens een excursie van de sectie Everts in 2007 zijn nog 11 soorten gevonden (Van Maanen et al. 2008), welke niet meer in de catalogus zijn verwerkt. Deze zijn voorzien van het label '1' in de marge van onderstaande lijst. Hierdoor daalt het aantal nieuwe keversoorten voor de provincie tot 181. Het aantal uit de provincie Flevoland bekende keversoorten neemt derhalve toe tot 1186. Het aantal nieuwe soorten voor de provincie Flevoland is ongekend hoog. Meestal worden er slechts enkele of hooguit een tiental nieuwe soorten voor een provincie gerapporteerd tijdens een zomerbijeenkomst. De toename van het aantal soorten zal voor het belangrijkste deel worden veroorzaakt door, nog steeds, een onderbemonstering van deze provincie. Daarnaast beginnen de eertijds aangeplante bossen ouder te worden waardoor de veelal snelgroeiende soorten beginnen af te sterven en de bossen ook gevoeliger worden voor stormen. Hierdoor neemt de hoeveelheid dood hout en kwijnende bomen in de bossen toe waardoor xylofiele en xylobionte soorten nu pas hun kans krijgen. Ook de (her)inrichting

van productiebos naar natuurbos of 'oernaatuur', zoals onder andere in De Kuilen in het Kuinderbos of in het Kadoelbos plaatsvindt, zullen bijdragen aan een verdere ontwikkeling van de biodiversiteit van de provincie.

GYRINIDAE – schrijvertjes

- Gyrinus marinus*: kui4
Gyrinus substriatus: hbr5, kui3, urk3, voo2
Gyrinus paykulli: urk4
Dit schrijvertje wordt voornamelijk aangetroffen in met riet begroeide poelen in het kustgebied.

HALIPLIDAE – watertreders

- Peltodytes caesus*: kui3, urk3, urk4, voo3
Haliplus confinis: kui4
Haliplus lineatocollis: hbr6, voo1
Haliplus ruficollis: voo3
Haliplus heydeni: urk3, voo1
Haliplus fluviatilis: kui3
Haliplus immaculatus: voo3
Haliplus flavicollis: kui4
Haliplus fulvus: kui4

NOTERIDAE – diksprietwaterkevers

- Noterus clavicornis*: hbr5, hbr6, kui3, kui4, urk3, urk4, voo1, voo3, voo5, win
Noterus crassicornis: hbr4, voo1

PAELOBIIDAE – pieptorren

- Hygrobia hermanni*: kui4, urk4, voo3, voo5, win

DYTISCIDAE – waterroofkevers

- Hyphydrus ovatus*: hbr5, hbr6, kui3, kui4, kui5, urk3, voo1, win
Hydroglyphus geminus: hbr6, kui3, kui4, urk3, voo1, voo3, voo5
Bidessus unistriatus: urk3, voo1
^{FL}*Bidessus grossepunctatus*: urk3, voo5
Een opmerkelijke vondst aangezien deze soort in Nederland vrijwel uitsluitend wordt aangetroffen in veenmosrijke vennen op de zandgronden en in moerasjes in het laagveengebied.
Hydrovatus cuspidatus: voo3
Hygrotus impressopunctatus: hbr5, hbr6, urk3, voo3, win
Hygrotus versicolor: kui3, kui4
Hygrotus inaequalis: hbr5, hbr6, urk3, voo3, voo5, win
Hygrotus decoratus: hbr4, voo5
Hydroporus angustatus: hbr4, hbr5, hbr6, kui4, urk3, voo5, win
Hydroporus umbrosus: hbr4
Hydroporus tristis: urk3, voo3
Hydroporus palustris: hbr4, hbr6, kui3, urk3, voo1, win
Hydroporus incognitus: urk3
Hydroporus striola: hbr4, voo5
Hydroporus erythrocephalus: voo5, win
Hydroporus planus: hbr4, hbr5, urk3, voo1, voo3, voo5, win
Hydroporus pubescens: urk3
Hydroporus discretus: voo1

Een vrij zeldzame soort van bronnen en bronbeekjes. In de Flevopolders is deze soort zeer zeldzaam in sloten met veel kweldruk; hier een vrouwtje in de Kadoelertocht.

Hydroporus memnonius: urk3, voo5, vow3, win
Hydroporus neglectus: voo5
Graptodytes pictus: hbr6, urk3, voo5
Laccophilus minutus: hbr6, kui3, kui4, voo1, voo3, win
Laccophilus hyalinus: kui3, kui4, voo1
Liopteris haemorrhoidalis: hbr5, hbr6, urk3, win
Agabus bipustulatus: hbr4, hbr6, urk3, voo3, win
Agabus sturmii: voo1, voo5, win
Agabus nebulosus: win
Agabus undulatus: kui4, voo5
Ilybius chalconatus: urk3
Ilybius fenestratus: hbr6, kui3, kui4, voo3
Ilybius ater: hbr4, hbr6, urk3, voo1, voo5, win
Ilybius fuliginosus: kui3, voo1, voo3
Ilybius quadriguttatus: kui4, urk3, win
^{FL}*Ilybius guttiger*: urk3, voo5
Minder gewone *Ilybius*-soort, die vaak, zoals hier, wordt gevonden in met *Phragmites australis* begroeide poelen.
Rhantus grapii: win
Rhantus suturalis: hbr4, kui4, urk3, voo3, voo5, win
Rhantus exsoletus: kui4, voo1, voo3
Colymbetes fuscus: hbr4, hbr5, hbr6, urk3
Hydaticus seminiger: hbr4, hbr6, urk3, voo5, win
Graphoderus cinereus: hbr5, hbr6, kui4, voo3, voo5, win
Dytiscus marginalis: hbr5
Cybister lateralimarginalis: kui3, kui4, voo3

CARABIDAE – loopkevers

Cicindela hybrida: kui3, kui4, kui5, voo1
^{FL}*Cicindela campestris*: kui4
Carabus granulatus: hbr4
Carabus nemoralis: kui4, vow4
Leistus terminatus: voo3, win
Nebria brevicollis: kui4, vow4
Notiophilus substriatus: win
^{FL}*Notiophilus rufipes*: voo2, vow3, vow4
Notiophilus biguttatus: kui4, voo3, vow3, vow4
Omophron limbatum: kui3, kui4, kui5, voo3
Elaphrus cupreus: kui4
Elaphrus riparius: kui3, kui4, kui5, voo1, voo3, win
Loricera pilicornis: kui4, kui5, voo3
Clivina fossor: kui4, vow3
Dyschirius thoracicus: kui3, kui4, kui5
Dyschirius politus: kui5
Dyschirius globosus: kui4
Trechus quadristriatus: win
Bembidion properans: voo3
Bembidion tetracolum: kui3, kui4, kui5, voo1
Bembidion femoratum: kui3, kui5
Bembidion quadrimaculatum: hbo1, voo1
Bembidion articulatum: voo3, win
Asaphidion curtum: kui4, voo3

Patrobus atrorufus: vow3

Deze loopkever was nog niet waargenomen in Flevoland na 1966. Nu werd één exemplaar gezeefd uit de bodem van een nat eikenbos.
Anisodactylus binotatus: hbr4, voo1
Harpalus affinis: voo1, voo3, vow3
^{FL}*Ophonus rufibarbis*: vow3
Stenolophus teutonius: kui3, kui4, kui5, voo1
Stenolophus mixtus: voo1, win
Bradycellus harpalinus: kui3, kui4, kui5
Acupalpus flavicollis: kui4, kui5, kui9, voo1
^{FL}*Acupalpus brunnipes*: kui4
Een schaarse soort die voornamelijk is te vinden langs de oevers van vennen.
Acupalpus parvulus: kui5
Acupalpus exiguus: voo5
Stomis pumicatus: vow4
Pterostichus strenuus: hbr4, vow4
Pterostichus diligens: kui4
Pterostichus vernalis: kui4, voo3
Pterostichus minor: voo5
Pterostichus oblongopunctatus: kui4, voo2, vow3, vow4
Pterostichus niger: urk4, voo1, voo2, voo3, vow3
Pterostichus melanarius: voo3, vow3, vow4
Agonum sexpunctatum: kui3
Agonum marginatum: kui4
Agonum fuliginosum: voo3, vow4
^{FL}*Limodromus assimilis*: kui4, voo3, vow3, vow4
Oxypselaphus obscurus: hbr4, kui4, kui12, vow3, vow4
Amara plebeja: voo1
Amara similata: hbo1, voo1, vow4
Amara ovata: urk3
Amara aenea: kui4 (figuur 9)
Amara spreta: kui5, voo1
Amara familiaris: vow4
Amara lucida: kui4
Badister lacertosus: vow4
Badister sodalis: oos, vow4
Odacantha melanura: hbr4, hbr5
^{FL}*Demetrias monostigma*: vow4
Dromius agilis: kui4
Paradromius linearis: kui5, kui9, voo3

HYDROPHILIDAE – spinnend waterkevers

Helophorus grandis: voo1
Helophorus aequalis: hbr5, hbr6, kui3, kui4, urk3, voo1, voo3, voo5, win
Helophorus brevipalpis: hbr4, hbr5, hbr6, kui3, kui4, kui5, urk3, urk4, voo1, voo3, voo5, vow3, win
Helophorus obscurus: hbr5, urk3, voo3, win
Helophorus granularis: urk3
Van deze soort zijn weinig recente vondsten bekend.
Helophorus minutus: kui5, urk3, voo1, voo3
Georissus crenulatus: kui4
Vier exemplaren werden gespoeld van een zandstrandje langs de Kuinderplas. Een zeldzame soort in het binnenland.
Hydrochus crenatus: kui4, voo5
¹*Hydrochus angustatus*: voo5

Spercheus emarginatus: hbr6

Coelostoma orbiculare: hbr6, kui3, kui4, kui5, voo5
Sphaeridium bipustulatum: kui4, voo3
Sphaeridium scarabaeoides: kui4, voo3
Sphaeridium lunatum: kui4, voo3
Cercyon ustulatus: kui4
Cercyon impressus: kui4, voo3
Cercyon haemorrhoidalis: kui4, voo3
Cercyon melanocephalus: kui4, kui11, voo3
Cercyon marinus: voo5
Cercyon lateralis: kui4, kui11, voo1, voo3
^{FL}*Cercyon unipunctatus*: voo1
Cercyon quisquilius: kui4
Cercyon pygmaeus: kui4, voo3
Cercyon convexiusculus: hbr4, hbr6, kui4, voo5, win
Cercyon sternalis: hbr4
Cercyon analis: hbr4, voo1
^{FL}*Cercyon castaneipennis*: voo3
Deze onlangs beschreven invasieve soort (Vorst 2009) is in sommige terreinen inmiddels een van de algemeenste mestbewonende *Cercyon*-soorten.
Megasternum concinnum: kui4, kui11, voo1, voo3
Cryptopleurum minutum: kui4
Hydrobius fuscipes: hbr4, hbr6, urk3, voo1, voo5, win
Anacaena globulus: hbr4, oos, urk3, voo1, voo5, vow3, vow4
Anacaena limbata: hbr4, hbr5, hbr6, kui5, urk3, voo1, voo3, voo5, win
Anacaena lutescens: hbr4, hbr6, urk3, voo3, voo5
Laccobius bipunctatus: hbr6, urk3, voo1, voo5
Laccobius minutus: hbr6, kui3, kui4, kui5, urk3, voo1, voo3
Helochares lividus: hbr6, kui3, kui4, urk3, voo1, voo3, voo5, win
Helochares obscurus: kui4, voo1, voo3, voo5
^{FL}*Helochares punctatus*: kui4
Deze soort is in haar verspreiding vrijwel beperkt tot de pleistocene zandgronden (Cuppen 1986). Door meerdere waarnemers werd de soort gerapporteerd in een venntje bij De Kuilen.
Enochrus ochropterus: kui4, voo5
Enochrus quadripunctatus: urk4
Enochrus testaceus: hbr4, hbr5, hbr6, kui4, urk3, voo3, voo5
Enochrus affinis: kui4, urk3, urk4, voo3
Enochrus coarctatus: hbr4, hbr5, hbr6, kui4, urk3, voo5
Cymbiodyta marginellus: hbr4, hbr5, hbr6, urk3, voo5, win
Chaetarthria seminulum: kui4
Hydrochara caraboides: hbr5, hbr6, kui4, urk3, voo3
Hydrophilus piceus: hbr6, kui4, voo3
Berosus signaticollis: hbr4, urk3

HISTERIDAE – spiegelkevers
Paromalus parallelepipedus: kui11, voo3, vow3, vow4
Hololepta plana: hbr4, urk3

9. *Amara aenea*, een algemene loopkever van zonnige open terreinen. Foto Theodoor Heijerman

9. The common carabid *Amara aenea* lives on sunny exposed areas.

Deze meest afgeplatte spiegelkever, die leeft achter de schors van recent afgestorven populieren, begint steeds algemener te worden in Nederland.

^{FL}*Margarinotus ventralis*: kui4, voo3

Margarinotus carbonarius: voo1

HYDRAENIDAE – waterkruipers

Hydraena testacea: hbr6, voo5

Ochthebius minimus: hbr6, kui4, kui5, urk3, voo3

Limnebius crinifer: urk3, win

^{FL}*Limnebius nitidus*: hbr6

Limnebius aluta: hbr4, hbr5, hbr6, voo3

PTILIIDAE – veervleugelkevers

^{FL}*Ptenidium pusillum*: voo1

Ptenidium nitidum: kui11, voo1

^{FL}*Ptiliolum fuscum*: urk3

Acrotrichis grandicollis: kui4, kui11

^{FL}*Acrotrichis montandonii*: hbr4

^{FL}*Acrotrichis dispar*: kui4, kui11

Acrotrichis intermedia: voo3

Acrotrichis atomaria: kui4, kui12, oos

Acrotrichis sitkaensis: kui12, voo3

¹*Acrotrichis fascicularis*: kui12

LEIODIDAE – truffelkevers

Sciodrepoides watsoni: voo3

Sciodrepoides fumatus: kui4

^{FL}*Leiodes rubiginosus*: kui3

Een zeldzame bewoner van zandgebieden.

Hier werd een mannetje gespoeld van de zandoevers van een recent aangelegde plas in De Kuilen.

^{FL}*Colenis immunda*: voo3

Agathidium nigripenne: hbr4

SCYDMAENIDAE – valse knotskevers

^{FL}*Eutheia scydmaenoides*: hbr4

^{FL}*Stenichnus scutellaris*: vow3, vow4

^{FL}*Stenichnus collaris*: kui12

SILPHIDAE – aaskevers

^{FL}*Oiceoptoma thoracicum*: kui4

^{FL}*Dendroxena quadrimaculata*: kui4, kui5, kui9, vow5

De rupsenaaskever (geen aaskever dus, maar een predator van in bomen levende rupsen) is de laatste jaren erg algemeen aan het worden.

Phosphuga atrata: hbr4, kui1

STAPHYLINIDAE – kortschildkevers

Scaphisoma agaricinum: kui1

Phloeocharis subtilissima: kui11, voo3

^{FL}*Megarthus prosseni*: kui4, kui11, voo3

^{FL}*Proteinus laevigatus*: kui4, kui12

Micropeplus fulvus: hbr4

Eusphalerum torquatum: hbr2, voo2

^{FL}*Phyllodrepa floralis*: kui5

Omalium rivulare: oos

Omalium caesum: oos

Phloeonomus pusillus: vow3

Carpelimus rivularis: voo3

Carpelimus corticinus: kui4, kui5

Carpelimus despectus: kui4, kui5

Een zeldzame soort van kale zandoevers.

Carpelimus elongatulus: voo3

Oxytelus laqueatus: kui4, voo1, voo3

Anotylus rugosus: oos, voo1

Anotylus inustus: vow3

Anotylus sculpturatus: kna1, kui4, voo3, vow3

Anotylus tetracarيناتus: kui4, kui5, kui11, voo3

Platystethus arenarius: kui11, voo1

Platystethus alutaceus: win

Bledius pallipes: kui3, kui4, kui5

Bledius longulus: kui4

^{FL}*Bledius fergussoni*: kui3, kui4

Een typische soort van onbegroeide, zandig oevers, voornamelijk in het kustgebied.

Stenus comma: kui3, kui4, kui5

^{FL}*Stenus guttula*: kui4, kui5

Stenus junco: voo5, win

Stenus boops: kui3, kui4, kui5, voo1, voo3, win

Stenus incrassatus: kui5, voo3

Stenus canaliculatus: kui4, kui5

Stenus pusillus: voo1

¹*Stenus formicetorum*: kui4

Stenus brunnipes: kui12

Stenus latifrons: hbr4, voo2

Stenus fulvicornis: hbr4

Stenus tarsalis: voo1

Stenus cicindeloides: hbr6, voo1, voo3

^{FL}*Stenus binotatus*: voo3

Stenus nitidiusculus: voo5

^{FL}*Stenus impressus*: kui9

Rugilus angustatus: hbr4

Deze zeldzame kortschild werd gezeefd uit

oude grasrollen die lagen in de rand van een

wilgenbroekbos. De soort was na 1966 nog niet waargenomen in Flevoland.

Rugilus rufipes: hbr4, kui4, kui12

^{FL}*Rugilus orbiculatus*: voo1

Rugilus erichsonii: hbr4, kui4, kui12

Medon ripicola: hbr4

Een zeldzame kortschild, die voornamelijk in hopen oud hooi wordt aangetroffen, hier in oude grasrollen.

^{FL}*Medon apicalis*: hbr4

^{FL}*Lithocharis nigriceps*: hbr4, voo1

Scopaeus laevigatus: kui5

Lathrobium brunnipes: vow3, vow4

^{FL}*Leptacinus intermedius*: hbr4

Nudobius lentus: vow3

^{FL}*Gyrohypnus punctulatus*: voo3

^{FL}*Gyrohypnus fracticornis*: voo1

Gyrohypnus angustatus: kui12, voo3

Xantholinus linearis: voo1

Atrecus affinis: voo3

Othius punctulatus: hbr4

^{FL}*Philonthus debilis*: hbr4, voo1

Philonthus albipes: kui4, voo1

Philonthus tenuicornis: kui4, voo1

Philonthus decorus: vow4, vow4

Philonthus varians: kui4

Philonthus splendens: kui4, voo1, voo3

Philonthus quisquiliarius: voo3, win

Philonthus sanguinolentus: kui4

^{FL}*Philonthus rectangulus*: voo1

Philonthus longicornis: voo1

Philonthus parvicornis: kui4

Philonthus rubripennis: voo1

Bisnius fimetarius: hbr4, kui4, voo3, win

^{FL}*Gabrieus trossulus*: vow3

Gabrieus piliger: kui11

Een *Gabrieus*-soort die vrijwel uitsluitend in mest gevonden wordt.

Gabrieus breviventer: voo1, vow3

Gabrieus appendiculatus: kui4

Ontholestes murinus: kui4, voo1

^{FL}*Ocypus brunnipes*: kui4, vow4

Quedius maurorufus: hbr4

Habrocerus capillaricornis: hbr4, vow3

Tachyporus nitidulus: oos, vow4, win
Tachyporus solutus: hbr4, kui12
Tachyporus dispar: vow4
^{FL}*Tachinus lignorum*: voo1
^{FL}*Tachinus humeralis*: kui4, voo3
 Een typische bosbewoner, te vinden in allerlei rottende materialen, zoals hier in een koeienvlaai.
Tachinus rufipes: kui12, voo1
Tachinus laticollis: kui4, voo3
Tachinus marginellus: kui4, kui11
Myllaena intermedia: kui4, kui5
Placusa pumilio: vow3
Placusa depressa: vow3
Anomognathus cuspidatus: voo3
Leptusa pulchella: kui11, voo3
^{FL}*Autalia rivularis*: kui4, voo1
Thinsonoma atra: kui4
^{FL}*Aloconota languida*: vow3
 Een zeldzame soort van vochtige bossen.
Nehemitropia lividipennis: voo1
 Eerste waarneming in Flevoland na 1966 van deze overigens vrij algemene kortschild.
Dinaraea aequata: vow3
Philhygra elongatula: win
^{FL}*Philhygra hygrotopora*: vow3
 Een zeldzame bodembewonende kortschild.
¹*Philhygra malleus*: kui4, kui5, voo1, voo3, vow3
^{FL}*Philhygra palustris*: kui4, kui12, oos, vow3
^{FL}*Atheta amicula*: hbr4
^{FL}*Atheta gagatina*: kui4
^{FL}*Atheta trinotata*: hbr4
^{FL}*Atheta zosteriae*: voo1
^{FL}*Atheta sordidula*: kui4, kui11
Atheta triangulum: kui4, kui12, kui5, oos, vow3, win
Atheta aeneicollis: kui4, vow3
Atheta laticollis: kui12, oos, voo1
Atheta coriaria: vow4
Atheta crassicornis: kui5
^{FL}*Atheta macrocera*: kui4, kui11
^{FL}*Atheta puncticollis*: kui11
 Eerste waarneming sinds 1924! Deze mestbewonende soort was tot nu toe slechts bekend uit de duinen van Noord-Holland en de Waddeneilanden.
^{FL}*Atheta setigera*: kui4
 Een zeldzame mestbewonende kortschild.
Atheta laevana: voo3
^{FL}*Atheta nigripes*: vow3
Atheta atramentaria: kui4, kui11, voo1, voo3
Atheta longicornis: kui4, kui11
^{FL}*Acrotona exigua*: kui4
Acrotona pygmaea: kui4
Acrotona aterrima: kui4, kui5, voo1, voo3
Acrotona fungi: kui12, oos, vow4
^{FL}*Acrotona negligens*: oos
Alianta incana: win
Pachnida nigella: hbr4
^{FL}*Phloeopora corticalis*: vow3
Parocysa longitarsis: kui4, voo1, win
^{FL}*Ocalea picata*: vow3
Oxyopoda opaca: hbr4, kui11, oos, voo1
^{FL}*Oxyopoda vittata*: vow4
 Deze soort wordt doorgaans in de nabijheid

van nesten van de mier *Lasius fuliginosus* verzameld, zo ook hier.
Oxyopoda haemorrhoea: hbr4
 Een algemene soort, echter in Flevoland nog niet waargenomen na 1966.

Aleochara lanuginosa: kui4, voo1, voo3
^{FL}*Bibloporus bicolor*: voo3
^{FL}*Bythinus macropalpus*: kui4
^{FL}*Bryaxis bulbifer*: vow3

GEOTRUPIDAE – mesttorren
Geotrupes spiniger: kui4

SCARABAEIDAE – bladsprietkevers

Onthophagus similis: kui4
Onthophagus coenobita: kui4, voo3
Oxyomus sylvestris: kui4, voo3
^{FL}*Aphodius erraticus*: voo3
Aphodius fossor: kui4, voo1, voo3
^{FL}*Aphodius haemorrhoidalis*: voo3
Aphodius rufipes: voo3
Aphodius luridus: voo3
^{FL}*Aphodius depressus*: voo1, voo3
Aphodius pusillus: kui4, voo3
^{FL}*Aphodius sticticus*: voo3
Aphodius sphacelatus: kui4
^{FL}*Aphodius fimetarius*: voo3
Aphodius ater: kui4, voo3
Aphodius plagiatus: win
 Een minder gewone *Aphodius*-soort, die niet in mest leeft. Na 1966 nog niet was waargenomen in Flevoland. Een vrouwtje werd gesleept in een vrij schraal grasland in een voormalig zandepot.
Aphodius granarius: kui4, voo1, voo3
Phyllopertha horticola: hbr2, hbr4, kna1, kui3, kui4, kui5, kui9, oos, urk3, urk4, voo1, voo2, vow2, vow3, vow4, win
Hoplia philanthus: kui9

CLAMBIDAE – oprolkogeltjes

^{FL}*Calyptomerus dubius*: hbr4

SCIRTIDAE – moerasweeckschilden

Microcara testacea: hbr6, kna1, kui12, kui5, voo5, vow3, vow4, win
Cyphon coarctatus: hbo1, hbr4, kna1, kui1, kui4, kui5, kui9, vow3, win
^{FL}*Cyphon palustris*: kui4, kui5
 Een schaarse soort, vaak in de nabijheid van stromend water.
Cyphon ochraceus: voo3, vow3, vow4
Cyphon pubescens: kna1, kui5
Cyphon padi: kui4, voo2
^{FL}*Cyphon hilaris*: hbr6, kna1, voo3, voo5

BUPRESTIDAE – prachtkevers

^{FL}*Agrilus laticornis*: kui5, kui9, vow4
Agrilus angustulus: kui4, kui9, urk3
^{FL}*Trachys minutus*: kui4

BYRRHIDAE – pilkevers

Simplocaria semistriata: kui4
Cytilus sericeus: kui4

DRYOPIDAE – ruighaarkevers

Dryops ernesti: kui4
Dryops luridus: hbr4, hbr6, kui3, urk3, voo3
Dryops auriculatus: urk3, voo3

HETEROCERIDAE – oeevergraafkevers

Heterocerus fenestratus: voo1, voo3, win
Heterocerus hispidulus: kui3, kui4, kui5, voo1

EUCNEMIDAE – schijnkniptorren

^{FL}*Melasis buprestoides*: voo3
 Deze zeldzame soort werd gezaagd uit de stam van een stervende eik.

^{FL}*Microrhagus lepidus*: kui4, kui5, kui9
 Een opmerkelijk aantal waarnemingen van deze zeldzame houtbewonende soort. Wordt de laatste jaren vaker verzameld.

THROSCIDAE – dwergkniptorren

^{FL}*Trixagus dermestoides*: kui9, vow4

ELATERIDAE – kniptorren

^{FL}*Ampedus balteatus*: kui11, vow3
Ampedus sanguineus: kui11, voo3, vow3
Dalopius marginatus: kna1, kui4, kui5, kui9, kui12, voo3, vow3, vow4
Agriotes obscurus: kui4, kui9, voo3
Ectinus aterrimus: kui3, kui4, kui5, kui9, kui12, voo2, voo3, voo5, vow2
Synaptus filiformis: urk3, voo2
Denticollis linearis: hbr4, kui1, kui5, kui9, urk3, voo3, vow3, vow4, vow5
Cidnopus aeruginosus: kui4, kui5
Limonius minutus: kui4, kui5
Hemicrepidius niger: hbo1, kui1, kui4, kui5, kui9, oos, voo2, voo3, win
Athous haemorrhoidalis: kui1, kui4, kui5, urk3, voo3, vow3, vow4
Athous subfuscus: kui1, voo3, vow3, vow4
^{FL}*Dicronychus cinereus*: kui4

CANTHARIDAE – soldaatjes

Cantharis fusca: kui4, kui5, kui9, voo1, voo2, voo3, vow2, vow4
^{FL}*Cantharis pellucida*: hbo1, kui1, kui5, kui12, urk3, voo2, voo3, vow2, vow3
¹*Cantharis nigricans*: kui1, kui5, kui9, urk3, vow3
Cantharis livida: kna1, kui1, kui5, oos, urk3, voo1, vow2, vow3
Cantharis rufa: kna1
^{FL}*Cantharis cryptica*: hbo1, kui5, urk3, voo3
^{FL}*Cantharis pallida*: kna1, kui4, kui9, urk3
Cantharis figurata: vow3
^{FL}*Rhagonycha fulva*: hbr2
^{FL}*Rhagonycha nigriventris*: voo3
¹*Rhagonycha lignosa*: kui5, urk3, voo2
^{FL}*Silis ruficollis*: hbr6, kna1, kui4, kui9, urk3

DERMESTIDAE – spektorren

^{FL}*Anthrenus fuscus*: hbr4

ANOBIIDAE – klopkevers

^{FL}*Hedobia imperialis*: sch
^{FL}*Dryophilus pusillus*: vow3
 Deze tegenwoordig zeldzame soort werd

geklopt van omgewaaide, kwijnende sparren.

Ernobius nigrinus: vow3

^{FL}*Ernobius angusticollis*: vow3

Zeldzame soort, werd eveneens geklopt van bovengenoemde sparren.

^{FL}*Ernobius mollis*: kui1, vow3

^{FL}*Ptilinus pectinicornis*: vow3

TROGOSSITIDAE – schorsknaagkevers

^{FL}*Nemozoma elongatum*: vow3

CLERIDAE – mierkevers

Thanasimus formicarius: kui3, kui4, vow3

MELYRIDAE – bloemweeckschilden

Dasytes plumbeus: hbr2, hbr4, kui4, kui5, kui9, oos, urk3, voo2, voo3, vow2, vow3, vow4

Dasytes aeratus: voo3

^{FL}*Malachius bipustulatus*: voo2, vow4

^{FL}*Cordylepherus viridis*: kui4, kui5, kui9, voo3, vow4

Cerapheles terminatus: kui9, win

KATERETIDAE – bastaardglanskevers

^{FL}*Kateretes pedicularius*: voo2

^{FL}*Kateretes rufilabris*: voo2

Brachypterus urticae: hbr4, kna1, kui12, kui3, urk3, voo2, vow2, vow3, vow4, win

Brachypterus glaber: urk3

NITIDULIDAE – glanskevers

Meligethes flavimanus: kna1, kui5

Meligethes aeneus: kna1

Epuraea melanocephala: kna1

Epuraea pallescens: kui5

^{FL}*Cychramus luteus*: kui5, kui9, sch, voo2, voo3, vow4

MONOTOMIDAE – kerkhofkevers

Monotoma quadricollis: hbr4

Rhizophagus depressus: vow4

^{FL}*Rhizophagus picipes*: vow3

Een van de zeldzamere *Rhizophagus*-soorten, hier op een sappende eikenstronk.

Rhizophagus dispar: vow3, vow4

Rhizophagus bipustulatus: kui9, sch, voo3, vow3

SILVANIDAE – spitshalskevers

Silvanus unidentatus: hbr4, kui9, urk3

^{FL}*Silvanoprus fagi*: vow3

Een zich uitbreidende soort, die de laatste jaren vaker gevangen wordt. Ook deze soort werd geklopt van kwijnende sparren.

^{FL}*Psammoeecus bipunctatus*: kui4

Uleiota planata: hbr4, kui1, kui4, kui5, kui11, urk3, voo2, voo3, vow3

LAEMOPHLOEIDAE – dwergschorskevers

^{FL}*Cryptolestes duplicatus*: voo2, vow3

Cryptolestes corticinus: vow3

Zeldzame soort, die de laatste jaren vaker gevangen wordt.

PHALACRIDAE – glanzende bloemkevers

^{FL}*Phalacrus caricis*: urk3

^{FL}*Olibrus corticalis*: vow3

Stilbus oblongus: hbr6, win

CRYPTOPHAGIDAE – harige schimmelkevers

Telmatophilus typhae: win

^{FL}*Telmatophilus schoenherrii*: kui4

^{FL}*Cryptophagus scanicus*: oos

Minder algemene soort, vaak geassocieerd met nesten van Hymenoptera.

^{FL}*Cryptophagus lycoperdi*: oos

Cryptophagus punctipennis: hbr4

^{FL}*Micrambe abietis*: vow3

Atomaria fuscata: kna1

^{FL}*Atomaria rhenana*: oos

Atomaria basalis: oos

Atomaria rubella: kui12, oos

Atomaria testacea: oos, voo1

Ephistemus globulus: oos, voo1

EROTYLIDAE – prachtzwamkevers

^{FL}*Tritoma bipustulata*: kui1, kui12

BYTURIDAE – frambozenkevers

Byturus tomentosus: hbr4, kui5, voo2, voo3, vow2, vow4

¹*Byturus ochraceus*: kui5, kui9, voo3, voo5, vow2, vow4

CERYLONIDAE – dwerghoutkevers

^{FL}*Cerylon histerooides*: kui9, voo3

Cerylon ferrugineum: kui11, voo3

COCCINELLIDAE – lieveheersbeestjes

Coccidula scutellata: voo3

Rhyzobius litura: win

Rhyzobius chrysoloides: vow3

Exochomus quadripustulatus: kui1, kui5, kui9, vow3

Aphidecta oblitterata: urk3, vow3

Adalia decempunctata: kui9, vow3

Adalia bipunctata: voo2, vow3

Coccinella septempunctata: hbr2, kna1, kui12, kui3, kui4, voo1, voo3, vow3, win

Harmonia axyridis: hbo1, hbr2, hbr4, kna1, kui3, kui4, kui9, sch, urk3, voo1, voo2, voo3, voo4, win

Calvia quatuordecimguttata: kna1, kui5, kui9, vow4

Propylea quatuordecimpunctata: kui4, voo1, voo2, voo3

Halyzia sedecimguttata: kui5, urk3, vow4, vow5

Psyllobora vigintiduopunctata: kui5, urk3, voo2

LATRIDIIDAE – schimmelkevers

^{FL}*Latridius minutus*: hbr4

Enicmus transversus: oos

Cartodere bifasciata: oos

Cartodere nodifer: kui12, oos, vow3

^{FL}*Stephostethus rugicollis*: vow3

Een zeldzame schimmelkever van naald-

hout, die hier verzameld werd op kwijnende sparren.

^{FL}*Corticarina similata*: vow3

Corticarina minuta: kui12, voo1

Corticarina gibbosa: kna1, kui5, kui12, oos, voo2, vow3, win

MYCETOPHAGIDAE – boomzwamkevers

Litargus connexus: kui1, kui12, urk3, vow3

Mycetophagus multipunctatus: voo2, vow3

CIIDAE – houtzwamkevers

Octotemnus glabriculus: kui1, kui12

^{FL}*Sulcaxis fronticornis*: kui1, kui12

Cis castaneus (= *Cis nitidus* auct): kui12

^{FL}*Cis micans* (= *Cis hispidus* Paykull, 1798): kui12

Cis boleti: kui1, kui12, voo2, vow3

^{FL}*Orthocis alni*: vow3

Een zeldzame soort, hier in aantal onder de losse schors van een staand eikenstammetje.

Ennearthron cornutum: kui12

MELANDRYIDAE – zwamspartelkevers

^{FL}*Melandrya caraboides*: vow3

MORDELLIDAE- spartelkevers

^{FL}*Mordellochroa abdominalis*: kna1, kui4, kui5

ZOPHERIDAE – somberkevers

^{FL}*Synchita humeralis*: kui9, urk3

^{FL}*Bitoma crenata*: kui1, voo3

TENEBRIONIDAE – zwartlijven

^{FL}*Lagria atripes*: kui9

^{FL}*Diaperis boleti*: kui4, urk3

Corticeus unicolor: vow4

^{FL}*Corticeus linearis*: vow3

Deze jagende zwartlijf bewoont afstervende naaldbomen.

OEDEMERIDAE – schijnboktorren

^{FL}*Oedemera croceicollis*: kui4, kui9, urk3

^{FL}*Oedemera lurida*: hbr4, hbr6, kui1, kui4, kui9, kui12, oos, urk3, voo1, voo2, voo3, vow4

PYROCHROIDAE – vuurkevers

Pyrochroa coccinea: hbr4, hbr6, kui9, vow3

Pyrochroa serraticornis: sch, urk3, win

SALPINGIDAE – platsnuitkevers

^{FL}*Vincenzellus ruficollis*: kui9

ANTHICIDAE – snoerhalskevers

Notoxus monoceros: voo1

SCRAPTIIDAE – bloemspartelkevers

^{FL}*Anaspis fasciata*: kui5

Anaspis frontalis: hbo1, kna1, kui4, kui5, vow4, win

Anaspis maculata: hbr4, kna1, kui5

^{FL}*Anaspis thoracica*: hbr4

Anaspis regimbarti: kna1, kui5, voo2, vow3

^{FL}*Anaspis flava*: kna1

10. *Phyllobius pyri*, een algemene snuitkever, vretend van *Carpinus betulus* (haagbeuk). Foto: Theodoor Heijerman
10. The weevil *Phyllobius pyri* consuming a leaf of the hornbeam *Carpinus betulus*.

CERAMBYCIDAE – boktorren

Tetropium castaneum: vow3

Een zeldzame boktor, die zich ontwikkelt in sparrenhout.

¹*Rhagium inquisitor*: kui3, kui4, kui8

Grammoptera ruficornis: hbo1, kna1, kna2, kna3, kui5, kui9, sch, urk3, voo2, voo5, vow3, vow4, vow5

^{FL}*Leptura aethiops*: voo2, voo6

^{FL}*Pachytodes cerambyciformis*: kui4, kui5,

kui9, voo2, voo3, voo5, vow3, vow4

^{FL}*Stenurella melanura*: kui4, voo2, voo5

^{FL}*Stenurella nigra*: voo5, voo6

^{FL}*Obrium brunneum*: kui5, voo5, vow4

^{FL}*Callidium aeneum*: voo2

Een zeldzame soort die zich ontwikkelt in dennenhout.

^{FL}*Phymatodes testaceus*: vow3

Clytus arietis: kna1, kna2, kui5, kui9, urk3, vow2, vow3, vow4

Plagionotus arcuatus: tol, vow3

Een schaarse soort, die vroeger veel minder zeldzaam was.

^{FL}*Pogonocherus hispidus*: kui3, voo2, vow4

Leiopus nebulosus: kui9, voo2, voo5, vow3, vow4

Onlangs werd *Leiopus linnei* beschreven door Wallin, Nylander & Kvamme (2009). Met het eventuele voorkomen van deze soort in Nederland is hier geen rekening gehouden.

Agapanthia villosiviridescens: hbr2, hbr4,

kui2, kui8, kui9, voo2, vow1

Tetrops praeustus: kna3, kui4, kui9, urk3, voo5, vow3

CHRYSOMELIDAE – haantjes

^{FL}*Bruchidius varius*: win

Donacia clavipes: hbr2, hbr6, kui3, kui4, kui5, kui9, voo2, vow5

Donacia semicuprea: kui5, voo1, vow5

^{FL}*Donacia brevicornis*: kui4

Een zeer zeldzame riethaan waarvan na 1966 geen vondsten bekend zijn uit Nederland behalve uit Limburg.

^{FL}*Donacia marginata*: kui4, voo2

^{FL}*Donacia thalassina*: kui4

Een van de schaarsere *Donacia*'s.

¹*Donacia vulgaris*: kui3, voo5, win

^{FL}*Donacia simplex*: voo2

¹*Donacia cinerea*: kui3, kui4, kui9

^{FL}*Plateumaris sericea*: kui5, vow5

^{FL}*Plateumaris braccata*: hbr2, hbr4, hbr6, kui9, voo5

Oulema melanopus: hbo1

^{FL}*Cryptocephalus decemmaculatus*: kui4, urk4

^{FL}*Cryptocephalus moraei*: urk3

Cryptocephalus ocellatus: kui4, kui5, kui9, oos, voo3

Chrysolina polita: hbr6, oos, voo3

^{FL}*Chrysolina varians*: kna1

Gastrophysa viridula: hbo1, hbr4, kna1, kui5, kui9, urk3, voo2, vow3

Phaedon cochleariae: urk3

Phaedon armoraciae: voo1

Phratora vitellinae: kui4, kui5

Galerucella nymphaeae: voo2

Galerucella griseascens: kui4

Lochmaea caprea: kui4

Agelastica alni: kui3, kui4, kui5, voo3

¹*Phyllotreta ochripes*: voo2, vow3

Aphthona euphorbiae: oos

Longitarsus anchusae: hbr4, voo1, vow2

Altica lythri: hbr6

^{FL}*Neocrepidodera transversa*: voo2

Hippuriphila modeeri: kui4, voo3

Crepidodera aurata: hbo1, hbr2, hbr4, kui4,

kui5, urk3, voo3, win

Crepidodera plutus: hbr4

Epitrix pubescens: kui9

Sphaeroderma testaceum: kui4

Psylliodes affinis: kui5, vow3

Psylliodes napi: vow3

Psylliodes dulcamarae: kui12

^{FL}*Cassida hemisphaerica*: kui4

Een zeldzame schildpadtor, die op Caryophyllaceae leeft.

Cassida rubiginosa: kui1, kui9, vow5, win

ANTHRIBIDAE – boksnuutkevers

^{FL}*Platystomos albinus*: kui4, vow3

Anthrribus nebulosus: kui5, vow3

ATTELABIDAE – bladrolkevers

Temnocerus tomentosus: kui9
^{FL}*Tatianaerhynchites aequatus*: kui9
^{FL}*Deporaus mannerheimii*: kui5
Deporaus betulae: kui4, kui5, sch, voo3, voo4

BRENTIDAE – spitsmuisjes

Ceratapion onopordi: kui9
Ceratapion gibbirostre: kui9
Protapion fulvipes: hbo1, kui4, oos, urk3, voo1, voo2, voo3, voo4, win
Protapion nigritarse: kui4
Protapion apricans: win
Protapion assimile: win
Perapion violaceum: kui9, voo4
Perapion marchicum: kui4, voo4
Perapion curtirostre: kui4, voo4
Apion frumentarium: urk3
Betulapion simile: kui9

CURCULIONIDAE – snuitkevers

Otiorhynchus raucus: kui9, voo1
Otiorhynchus singularis: kui1, kui9, kui12, voo3
Otiorhynchus ovatus: voo4
^{FL}*Phyllobius virideaeris*: kui4
Phyllobius oblongus: hbo1, kui1, kui4, kui5, kui9, oos, urk3, voo3
Phyllobius pomaceus: hbo1, kna1, kui1, kui12, kui4, kui5, kui9, oos, sch, urk2, urk3, voo2, voo3, voo4
Phyllobius glaucus: kui9, urk3, voo3
Phyllobius maculicornis: sch, voo3, voo4
Phyllobius argentatus: kui4, kui5, kui9, sch, urk3, voo4
Phyllobius pyri: kui9, urk3, win (figuur 10)
Phyllobius vespertinus: kui4
Polydrusus pterygomalis: urk3
Polydrusus cervinus: kui5, kui9, urk3
Polydrusus formosus: hbo1, hbr2, kna1, kui3, kui4, kui5, kui9, oos, sch, urk3, voo2, voo3, voo4, voo5, win
^{FL}*Liophloeus tessulatus*: kui9, voo2
Sciaphilus asperatus: voo3
Barypeithes pellucidus: oos, voo1, voo3
Strophosoma melanogrammum: kui5, kui9, voo3, voo4
Sitona cylindricollis: kui4, urk3
Tanymecus palliatus: kui9, kui12
Chlorophanus viridis: hbr2, kui1, kui12, kui3, kui4, kui5, kui9, voo1, voo2
Larinus planus: kui9
Stenopelmus rufinasus: win
Bagous limosus: kui4, voo3
Dorytomus tortrix: tol
Dorytomus dejeani: kui4, tol, urk3
Dorytomus taeniatus: hbr2, kui4
Dorytomus melanophthalmus: hbr4, kui9
Dorytomus rufatus: kui4, kui9, urk3
^{FL}*Grypus equiseti*: kui4
^{FL}*Ellescus bipunctatus*: voo2
Tychius picirostris: hbo1, kui12, kui9, urk3, voo1, voo3, win
Anthonomus pedicularius: hbo1
Anthonomus rubi: kna1, kui5, kui9

^{FL}*Curculio venosus*: kui9
^{FL}*Curculio glandium*: urk3
Archarius crux: hbr2, kui5, urk3
Archarius salicivorus: kui5, kui9, oos, urk3
Archarius pyrrhoceras: kui5, kui9, kui12, oos, voo3
Magdalis ruficornis: urk3
Magdalis flavicornis: kui9, voo3, voo4
Magdalis cerasi: voo3
Magdalis armigera: urk3
Hylobius abietis: voo3
^{FL}*Hypera suspiciosa*: urk3
Hypera nigrirostris: win, win
Cryptorhynchus lapathi: oos
^{FL}*Limnobaris t-album*: kui4
^{FL}*Limnobaris dolorosa*: kui4
^{FL}*Mononychus punctumalbum*: hbr4, kui4, voo5
^{FL}*Phytobius leucogaster*: voo3
^{FL}*Pelenomus canaliculatus*: voo3
^{FL}*Rhinoncus inconspicuous*: oos
Rhinoncus pericarpus: kui4, voo3
Rhinoncus castor: kui4
^{FL}*Auleutes epilobii*: kui4
^{FL}*Coeliodes rana*: kui9, voo3
Coeliodes ruber: kui4, kui9
^{FL}*Micrelus ericae*: kui4
^{FL}*Ceutorhynchus contractus*: kui4
Ceutorhynchus erysimi: kui4, voo1
Ceutorhynchus typhae: voo1
Parethelcus pollinarius: hbr4
Datonychus melanostictus: kui4
^{FL}*Microplontus rugulosus*: voo1
Trichosirocalus troglodytes: kui4, kui9, oos, urk3, win
Nedyus quadrimaculatus: hbo1, hbr4, kna1, kui1, kui5, kui9, kui12, urk3, voo2, voo3, voo4
Mecinus pyraeter: kui4, kui9
^{FL}*Mecinus pascuorum*: kui4, urk3
Gymnetron villosulum: win
^{FL}*Cionus tuberculatus*: kui4
Stereonychus fraxini: kna1, kui1
^{FL}*Orchestes pilosus*: kui9
Orchestes fagi: kui1
^{FL}*Orchestes ruscii*: kui9
Tachyerges salicis: kui5, urk3
Rhamphus pulicarius: kui4, kui9, urk3
^{FL}*Rhamphus oxyacanthae*: hbo1, kui5, voo3, voo4
^{FL}*Scolytus intricatus*: kui9, voo3
Hylurgops palliatus: kui5, kui9, urk2, voo3, voo4, voo5
Tomicus piniperda: urk3
^{FL}*Polygraphus poligraphus*: voo3
 Een zeldzame schorskever van sparren.
Hylesinus fraxini: kui9, sch, tol, voo3
^{FL}*Crypturgus hispidulus*: kui11, voo3
Crypturgus pusillus: kui5, kui11, voo3, voo4
Crypturgus subcribrosus: voo3
Dryocoetes autographus: kui4, kui5, kui11, urk2, voo3, voo4
^{FL}*Dryocoetes villosus*: sch
^{FL}*Pityophthorus pubescens*: voo3
^{FL}*Taphrochus villifrons*: sch, voo3
Pityogenes chalcographus: kui4, urk2, urk3,

voo3, voo4
Orthotomicus laricis: kui5, voo3
Ips typographus: kui4, sch, voo3
Xyleborus saxesenii: voo3
Trypodendron lineatum: urk2

De kevers en de gebieden

De coleopterologen waren dit jaar voornamelijk actief in vijf natuurgebieden, waarvan er drie gelegen zijn in de Noordoostpolder, één in Oost-Flevoland en één in Zuid-Flevoland. De grootste trekpleisters waren ongetwijfeld het Kuinderbos in verband met de 1000-soortendag en het Voorsterbos omdat we daar domicilie hadden gekozen.

In het Kuinderbos werden maar liefst 373 soorten kevers waargenomen. Verreweg de meeste daarvan werden in de directe omgeving van De Kuilen gevonden, vooral in en rond de aanwezige plassen en vennen, de aangrenzende vochtige heide, daarnaast in en langs bosranden van zowel loof- als naaldbossen. In verse en oude paardenmest in graslanden en op bospaden werden meer dan 40 soorten aan mest gebonden kevers gevonden. Rijk vertegenwoordigd waren hier het mestkevergenus *Aphodius*, de genera *Cercyon* en *Sphaeridium* binnen de Hydrophilidae, en de kortschildgenera *Atheta* en *Philonthus*. Van diverse struikgewas langs bosranden werden de zeer zeldzame schijnknipitor *Microrhagus lepidus*, de rupsenetende 'aaskever' *Dendroxena quadrimaculata*, de bladspruitkever *Hoplia philanthus* en de boksnuutkever *Anthribus nebulosus* geklopt. Uit een elfenbankje op een *Fraxinus excelsior* (es) werden zes soorten uit de kleine keverfamilie der Ciidae gepeuterd. Van de oevers van een recent gegraven plas werden onder andere de kortschilden *Bledius fergussoni*, *Carpelimus despectus*, *Stenus guttula* en *Scopaeus laevigatus*, benevens de oevergraafkever *Heterocerus hispidulus* gespoeld, relatief zeldzame soorten en deels nieuw voor Flevoland. Uit de grote plas bij De Kuilen werd de van Characaea levende watertreder *Haliphus confinis* geschept. Van de zandige oevers van dezelfde plas werden de zeer karakteristieke loopkever *Omophron limbatum* en de opvallende pselaphide *Bythinus macropalpus* gespoeld. In een klein vennetje werden alle drie de Nederlandse vertegenwoordigers van het hydrophilidengenus *Helochares* geschept, iets wat zeer uitzonderlijk is daar de soorten *Helochares obscurus* en *H. punctatus* elkaar vrijwel uitsluiten. *Helochares punctatus* is hier de bijzondere soort, tevens nieuw voor Flevoland. Opmerkelijke soorten in de vennetje waren verder *Telmatophilus schoenherrii* op *Typha latifolia* (breedbladige lisdodde) en de talrijke *Donacia*-soorten, waaronder de extreem zeldzame *Donacia brevicornis* op *Schoenoplectus tabernaemontani*. De keverlijst van het Urkerbos telde na onderzoek van enkele poelen, het slepen van graslanden en bosranden, en onderzoek van dode bomen 121 soorten. In een kleine, semi-

11. Stormvlakte met omvallende en omgevallen *Picea abies* (fijnspar) in het Voorsterbos. Foto: Theodoor Heijerman
11. Storm area with fallen *Picea abies* in the Voorsterbos.

permanente poel met zandbodem werden nogal wat bijzondere waterkevers voor Flevoland aangetroffen, zoals *Dryops auriculatus*, *Helophorus granularis*, *Hydroporus tristis*, *Bidessus unistriatus*, *B. grossepunctatus* en *Ilybius guttiger*, de laatste twee nieuw voor Flevoland. Bij het slepen van vochtig grasland waren de glanzende bloemkever *Phalacrus caricis* (leeft van roesten op de bloeiwijzen van *Carex*) en de schijnboktor *Oedemera croceicollis* (meest in laagveengebieden) opmerkelijke soorten. Van *Salix* (wilg) werden enkele exemplaren van de voornamelijk in laag Nederland voorkomende kniptor *Synaptus filiformis* geklopt. Schors en hout van afgestorven *Picea abies* (fijnspar) en *Pinus* (den) leverden een aantal Scolytinae (schorskevers) op waaronder *Tomicus piniperda* en *Trypodendron lineatum*, welke alleen hier werden aangetroffen.

Het soortenrijkste gebied was dit jaar het Voorsterbos met 403 keversoorten. Alle coleopterologen hebben er aan bijgedragen en in vrijwel ieder kilometerhok is enig onderzoek verricht. Bij het kloppen en slepen in bermen, bosranden en graslanden werden in het algemeen erg veel gewone soorten kevers verzameld binnen de Chrysomelidae en Curculionidae. Opvallend was het grote aantal minder gewone soorten binnen de boktorren met onder andere *Pachytodes cerambyciformis* (nieuw voor Flevoland, maar hier talrijk te noemen), *Obrium brunneum*, *Callidium aeneum*

(bekend van slechts vijf vindplaatsen in Nederland (Teunissen 2009), *Leptura aethiops* en *Plagionotus arcuatus*. Op deze wijze werden ook de prachtkever *Agrilus laticornis*, de truffelkever *Colenis immunda* en de kniptor *Synaptus filiformis* verzameld. De mest van de nogal opgewonden Schotse Hooglanders in het Kadoelerbos en rond het Kadoelermeer leverden talrijke soorten binnen de familie Staphylinidae op, daarnaast veel soorten binnen de genera *Aphodius* (Scarabaeidae) en *Cercyon* (Hydrophilidae), waaronder *Cercyon castaneipennis*, welke soort onlangs op basis van Nederlands materiaal werd beschreven (Vorst 2009). Uiteraard was deze soort nieuw voor de provincie Flevoland. De waterkeverfauna in een kleine poel ten zuiden van het Kadoelermeer met veel *Phragmites australis* en *Calliergon* leek qua fauna betrekkelijk veel op een poel in het Urkerbos met zowel *Bidessus grossepunctatus* als *Ilybius guttiger*, daarnaast *Hydrochus angustatus*, welke slechts eenmaal eerder in Flevoland was waargenomen (Van Maanen et al. 2008). De recent gegraven Kadoelerplas is betrekkelijk voedselrijk met een beperkte emergente vegetatie en veel ondergedoken waterplanten zoals *Potamogeton* (fonteinkruid) en *Myriophyllum* (vederkruid). Snuitkevers met een binding aan deze waterplanten zijn *Phytobius leucogaster* en *Pelenomus canaliculatus* (beide op *Myriophyllum*) en *Bagous limosus* (op *Potamogeton*). De grote waterkevers waren hier

vertegenwoordigd door *Cybister lateralimarginalis* (tuimelaar) en de grootste hydrophiliden: *Hydrophilus piceus* en *Hydrochara caraboides*. De keverfauna geassocieerd met dood hout, schors en dode takken was in het Voorsterbos opmerkelijk soortenrijk met tal van nieuwe soorten voor de provincie. Hierbij waren zowel soorten van loofhout zoals *Quercus* (eik), *Fagus* (beuk) en *Fraxinus* (es) betrokken als soorten van naaldhout zoals *Pinus* (den) en vooral *Picea* (spar). Een enkele jaren oude stormvlakte met dode en halfdode, omgevallen en half overeind staande sparren (figuur 11) langs de Leemringweg telde verreweg de meeste houtbewoners. Genoemd kunnen worden de klopkevers met vertegenwoordigers in de genera *Dryophilus*, *Ernobius* en *Ptilinus*, de zeer zeldzame schors-knaagkever *Nemozoma elongatum*, de dwergschorskevers *Cryptolestes corticinus* en *C. duplicatus* en de boktor *Tetropium castaneum*. Zeer soortenrijk waren hier de schorskevers van de subfamilie Scolytinae met maar liefst veertien soorten uit diverse genera. Naar het Harderbroek ga je voor waterkevers. In enkele sloten en een poel werden vooral veel algemene soorten gevonden met als meer bijzondere soorten *Berosus signaticollis* (meestal op de zandgronden), *Limnebius aluta*, *L. nitidus* en *Hydraena testacea* (alle drie klein en vaak over het hoofd gezien), en de kleine (maar die is niet echt klein) spinnende watertor *Hydrochara caraboides*. De vrij zeldzame

spiegelkever *Hololepta plana* werd verzameld achter de schors van een door storm gevelde *Populus* (populier), de gewone biotoop voor deze soort. Op graslanden en in de bosrand van het wilgenbos lagen enkele honderden oude grasrollen van meer dan een jaar oud. In de meeste onderzochte rollen kwamen slechts weinig kevers voor, maar een enkele bevatte meer dan de helft van de soorten, waaronder de zeldzame valse knotskever *Eutheia scydmaenoides* (in aantal) en veel betrekkelijk zeldzame kortschilden zoals *Micropeplus fulvus*, *Rugilus angustatus*, *Medon apicalis*, *M. ripicola*, *Lithocharis nigriceps* en *Leptacinus intermedius*, de meesten nieuw voor Flevoland. In het Harderboek zijn 123 keversoorten geteld.

Tenslotte werden in Zuid-Flevoland in het voormalige zanddepot Winkelse Zand 74 keversoorten waargenomen door een beperkt aantal coleopterologen. Bij het slepen van de matige schrale graslanden en langs rietkragen werden onder andere de vrij zeldzame en niet mest bewonende *Aphodius plagiatus*, de tegenwoordig tot de Chrysomelidae behorende *Bruchidius varius*, en de snuitkever *Hypera nigrirostris* aangetroffen. De oevers van beide poelen in dit gebied waren grotendeels dicht begroeid met *Phragmites australis* (riet), behalve de zuidoever van een van beide, waar *Calliargon* (puntmos), *Veronica* (ereprijs) en *Typha latifolia* (breedbladige lisdodde) het aspect bepaalden. In dit deel van het poeltje met een zandbodem werden de larven aan getroffen van *Hygrobia hermanni* (de pieptor), *Agabus nebulosus* (een pioniersoort) en *Rhantus grapii* (meestal in dichtbegroeide wateren op veen).

HYMENOPTERA – bijen, wespen en mieren

J. Smit, E. van der Spek, J. de Rond, R. van Hengel & J.W.A. van Zuijlen

BETHYLIDAE – platkopwespen

Bethylus fuscicornis: kui4

DRYINIDAE – tangwespen

Anteon ephippiger: kui4

FORMICIDAE – mieren

Formica fusca: kui4

Lasius niger: kui4

POMPILIDAE – spinnendoders

Anoplius concinnus: kui4

Anoplius infuscatus: kui4

Anoplius nigerrimus: kui4

Anoplius viaticus: kui4

Arachnospila anceps: kui4

Episyron rufipes: kui4

Priocnemis parvula: kui4

VESPIDAE – plooiwleugelwespen

Ancistrocerus trifasciatus: kui4

Vespa crabro: kui4

Vespa vulgaris: blo, kui4

SPHECIDAE – langsteelgraafwespen

Ammophila sabulosa: kui4

CRABRONIDAE – graafwespen

Crabro peltarius: kui4

Crabro scutellatus: kui4

Diodontus minutus: kui4

Ectemnius continuus: kui4

Lindenius albilabris: kui4

Mimumesa unicolor: kui4

Oxybelus bipunctatus: kui4

Oxybelus uniglumis: kui4

Pemphredon lethifer: kui4

Pemphredon lugubris: kui4

Tachysphex pompiliformis: kui4

APIDAE s.l. – bijen

Andrena haemorrhoa: kui3

Andrena subopaca: kui4

Bombus bohemicus: ket

Bombus cryptarum: voo7

Bombus hortorum: blo, kui4, voo7

Bombus hypnorum: blo, kui4, mar, voo7, vow4

Bombus lapidarius: blo, kui4, lel1, lel2, lel3,

mar, rog2, voo7, vow2, zee

Bombus lucorum: ket, lel1, le3, rog2, voo7,

zee

Bombus pascuorum: blo, ket, kui4, lel1, lel2,

lel3, mar, rog2, voo7, zee

Bombus sylvestris: voo7

Bombus pratorum: blo, ket, kui4, lel3, mar, voo7, zee

Bombus terrestris: blo, kui4, lel3, mar, voo7,

vow2

Hylaeus confusus: kui4

Hylaeus communis: kui4

Lasioglossum calceatum: voo2

Lasioglossum leucozonium: kui4, voo2, voo3

Lasioglossum minutissimum: kui4

Lasioglossum villosulum: kui4

Megachile centuncularis: kui4

Megachile willughbiella: vow4

Nomada sheppardana: kui4

Osmia rufa: kui4

Sphecodes crassus: kui4

Sphecodes marginatus: kui4

Sphecodes reticulatus: kui4

DIPTERA – vliegen en muggen

H.J. Prijs, J.W.A. van Zuijlen & W. Arp

ASILIDAE – roofvliegen

Dioctria atricapilla: kui9, urk1

Dioctria hyalipennis: sch

Dioctria linearis: tol

Dioctria oelandica: kui9

Neoitamus cyanurus: kui9, urk1

FANNIIDAE

Fannia armata: kna4, voo2, urk5

Fannia fuscula: kui4, urk5

Fannia lustrator: vow2

Fannia minutipalpis: kna4, kui4

Fannia rondanii: kna4

Fannia serena: kna4, kui11

Fannia sociella: kna4

LAUXANIIDAE

Calliopum simillimum: kui4

Lauxania cylindricornis: kui4

Meiosimyza decipiens: kui4

Minettia fasciata: kui4

Minettia longipennis: kui4

LONCHOPTERIDAE

Lonchoptera lutea: kui4

MUSCIDAE – echte vliegen

Azelia triquetra: kna4, urk5

Helina depuncta: kna4, kui4, kui11, urk5, voo2

Helina evecta: kna4, kui4, kui11, voo2, urk5

Helina impuncta: voo2

Helina reversio: kui4

Hydrotaea dentipes: urk5

Hydrotaea irritans: kna4

Limnophora triangula: vow2

Lispe pygmaea: kui4

Morellia aenescens: kui4, kui11

Morellia hortorum: kui11

Muscina levida: kna4, urk5

Mydaea corni: kui11, voo2

Mydaea electa: kui4

Mydaea urbana: kna4, kui11, vow5

Myospila meditabunda: kna4, kui4, kui11

Phaonia angelicae: kna4, urk5

Phaonia errans: kna4

Phaonia fuscata: vow5

Phaonia goberti: kna4, kui4

Phaonia incana: kui4

Phaonia palpata: kna4

Phaonia rufipalpis: voo2

Phaonia rufiventris: kui11

Phaonia serva: kui11

Phaonia subventa: voo2

Phaonia tuguriorum: urk5

Polietes domitor: kui4

Polietes lardaria: kna4, kui4, voo2, vow5, urk5

Polietes meridionalis: kna4, kui4, kui11, voo2

Thricops semicinereus: kui11, voo2, vow2

OPOMYZIDAE – grasvliegen

Geomyza balachowskyi: kui4

Geomyza tripunctata: kui4

Opomyza germinationis: kui4

PLATYSTOMATIDAE – prachtvliegen

Rivellia syngenesiae: kui4

SCIOMYZIDAE – slakkendoders

Limnia unguicornis: kui4

Tetanocera arrogans: kui4

Trypetoptera punctulata: kui4

SYRPHIDAE – zweefvliegen

Cheilosia albitarsis: urk1

Epistrophe nitidicollis: tol

Episyrrhus balteatus: vow2

Eristalinus sepulchralis: urk1

12. *Larinioides cornutus*, een algemene spin van rietlanden en slootoevers. Foto: Peter Koomen
12. *Larinioides cornutus*, a common spider from reedmarshes and banks of ditches.

Eristalis nemorum: vow2, urk3
Eristalis pertinax: vow2
Helophilus pendulus: sch, urk3
Helophilus trivittatus: kui9, urk3
Merodon equestris: urk1
Temnostoma bombylans: urk1
Tropidia scita: urk1
Xylota sylvanum: urk3

TABANIDAE – dazen
Chrysops relictus: kui4
Tabanus autumnalis: kui4

TEPHRITIDAE – boorvliegen
Tephritis vespertina: kui4
Urophora cardui: urk3
Urophora stylata: urk3
Xyphosia miliaria: urk3

OPILIONES – hooiwagens
J.G.M. Cuppen & P. Koomen

NEMASTOMATIDAE
Nemastoma dentigerum: hbr4

PHALANGIIDAE
Rilaena triangularis: hbo1 (1 ♀, 1 ♂), voo2 (1 ♀), vow4 (1 ♂)

ARANEAE – spinnen

P. Koomen

ANYPHAENIDAE – buisspinnen
Anyphaena accentuata: vow4 (4 juv)

ARANEIDAE – wielwebspinnen
Araneus diadematus: voo2 (1 preadult1 ♂)
Araniella cucurbitina: hbo1 (3 ♀, 1 ♂), voo2 (1 ♀), vow4 (1 ♂)
^{FL}*Argiope bruennichi*: hbo1 (1 juv)
^{FL}*Araniella opistographa*: win (1 ♂)
Larinioides cornutus: hbo1 (5 ♀), kui4 (3 ♀), win (1 ♀) (figuur 12)
^{FL}*Larinioides patagiatus*: hbo1 (1 ♀)
^{FL}*Larinioides sericatus*: win (1 ♀)

CLUBIONIDAE – zakspinnen
^{FL}*Clubiona lutescens*: hbo1 (1 ♀)
^{FL}*Clubiona pallidula*: hbo1 (1 ♀)
Clubiona reclusa: hbo1 (2 ♀), hbr2 (1 ♀), win (2 ♀)

LINYPHIIDAE – dwerg- en hangmat-spinnen

^{FL}*Baryphyma trifrons*: hbr2 (1 ♀)
Bathyphantes gracilis: hbr2 (1 ♀)
^{FL}*Bathyphantes nigrinus*: hbr2 (1 ♀)
^{FL}*Entelecara erythropus*: hbo1 (1 ♀)
Erigone atra: kui4 (1 ♀), win (1 ♂)
Erigone dentipalpis: hbo1 (1 ♀), kui4 (1 ♂), voo2 (1 ♂)

^{FL}*Erigone longipalpis*: hbr2 (1 ♂)
Gongylidium rufipes: hbo1 (1 ♂), vow4 (2 ♀, 2 ♂)
Linyphia hortensis: voo2 (1 ♀)
Neriere clathrata: hbr2 (1 ♂)
Neriere montana: hbr2 (1 ♀), voo2 (2 ♀), vow4 (1 ♀)
Neriere peltata: kui4 (1 ♂), voo2 (4 ♀), vow4 (11 ♀, 3 ♂)
Maso sundevalli: vow4 (1 ♂)
Tenuiphantes tenuis: hbr2 (2 ♀)
Tiso vagans: win (1 ♂)

LYCOSIDAE – wolfspinnen
Pardosa amentata: hbo1 (2 ♀, 2 eicocons), kui4 (2 ♀, 2 eicocons), win (1 ♀, 1 eicocon)
Pardosa lugubris: kui4 (1 ♀, 1 eicocon)
Pardosa palustris: kui4 (1 ♂)
Pardosa prativaga: kui4 (3 ♀, 1 eicocon), win (2 ♀, 2 eicocons)
Pardosa saltans: hbr2 (1 ♀, 1 eicocon)

PISAURIDAE – kraamwebspinnen
Pisaura mirabilis: hbo1 (1 ♂)

TETRAGNATHIDAE – strekspinnen
Metellina mendei: hbo1 (1 ♀, 1 ♂), voo2 (1 ♀, 1 ♂), vow4 (3 ♀, 5 ♂)
Tetragnatha extensa: hbr2 (1 ♂), voo2 (2 ♀, 1 ♂)
Tetragnatha montana: hbo1 (4 ♀, 1 ♂), hbr2 (2 ♂), kui4 (3 ♀), voo2 (1 ♀), vow4 (3 ♀, 2 ♂)
^{FL}*Tetragnatha nigrita*: kui4 (3 ♀)

Theridiidae – kogelspinnen

Enoplognatha ovata: kui4 (1 preadult ♂), voo2 (3 ♂, 1 preadult ♂)
Paidiscura pallens: vow4 (1 ♀)
Parasteatoda simulans: voo2 (1 ♀)
Seycellocesa vittatus: hbo1 (1 ♂), voo2 (1 ♀), win (1 ♀)
Theridion varians: vow4 (2 ♀)

Thomisidae – krabspinnen

Xysticus cristatus: hbr2 (1 ♀)
Xysticus ulmi: hbo1 (1 ♂), win (1 ♀)

De nomenclatuur is volgens Van Helsdingen & Roelofs-Ditters (2009). De meeste soorten zijn weinig bijzonder en kunnen in veel achtertuinen en (stads)parken worden aangetroffen. Dit geeft aan dat de Flevolandse spinnennaamtuur zich (nog steeds) in een vroeg ontwikkelingsstadium bevindt. Niettemin zijn er twaalf soorten nieuw voor Flevoland op grond van Van Helsdingen (2009), hetgeen aangeeft dat ook het onderzoek naar de Flevolandse spinnen nog enige ontwikkeling behoeft.

Met de vondst van de tijgerspin of wesp(en) spin *Argiope bruennichi* bij het Harderbos (juvenile, maar duidelijk herkenbaar) is deze Mediterraan immigrant nu van alle Nederlandse provincies bekend. *Xysticus ulmi* (moeraskrabspin) is een wat minder algemene krabspinoort, met een voorliefde voor vochtige terreinen. Hetzelfde geldt voor de wolfspinoort *Pardosa prativaga* (oeverwolfspin). Deze relatieve highlights werden beide aangetroffen rond meertjes in het voormalig zanddepot Het Winkelse Zand.

Literatuur

Aukema B 2003. Wantsennieuws uit Zeeland (Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 18: 1-16.
Aukema B, Bos F, Hermes D & Zeinstra Ph 2005. Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen II, met een geactualiseerde naamlijst (Hemiptera: Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 23: 37-76.
Aukema B, Chen P.-p & Cuppen JGM 2008. Heteroptera - wantsen. In: Entomofauna van Zuid-Limburg. Verslag van de 162e zomerbijeenkomst te Mechelen (Drost B & Cuppen JGM eds). Entomologische Berichten 68: 135-138.
Aukema B, Cuppen JGM & Hermes D 1995. Verslag van de 149e zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging, 3-5 juni 1994, te Kreielt bij Wintelre. Heteroptera – wantsen. Entomologische Berichten 55: xiii-xiv.
Aukema B, Cuppen JGM, Nieser N & Tempelman D 2002. Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera: Heteroptera). Deel I: Dipsocoromorpha, Nepomorpha, Gerromorpha & Leptopodomorpha: 1-169.
Aukema B & Hermes D 2006. Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera: Heteroptera). Deel II: Cimicomorpha I (Tingidae, Microphysidae, Nabidae, Antho-coridae, Cimicidae & Reduviidae): 1-136.
Aukema B & Hermes D 2009a. Nieuwe en inte-

Acari – mijten

G. Vierbergen & B. van Maanen, met (kleine) bijdrage van P. Koomen

Ixodidae – teken

Ixodes ricinus: hbo1 (2 ♀, 1 ♂), hbr2 (3 ♀, 1 ♂), kui9 (10 ♀, 8 ♂, 10N), voo2 (1 ♂), vow4 (1 ♂), win (1 ♂), urk1 (1 ♀, 1 ♂)

Phytoseiidae

Amblyseius andersoni: kui9 (3 ♀)
Euseius finlandicus: hbr (2 ♀)
Neoseiulus cucumeris: kui4 (1 ♀), win (1 ♀)
Typhlodromips masseei: win (3 ♀)
Typhlodromus (Anthoseius) bakeri: kui4 (2 ♀, 1 ♂), kui9 (7 ♀), win (7 ♀)
Typhlodromus (Anthoseius) rhenanus: kui4 (8 ♀, 1 ♂)
Typhlodromus (Anthoseius) richteri: kui4 (1 ♀), kui9 (3 ♀), rog (1 ♀), wz (23 ♀, 4 ♂)
Typhlodromus (Typhlodromus) ernesti: rog (1 ♂)

Anystidae

Anystis baccharum: hbr (1 ♀, 1Dn), kui9 (2 ♀), rog (1 ♀), win (1Pn, 3ex)

Tetranychidae

Oligonychus ununguis: rog (2Dn)

Arrenuridae

Arrenurus tricuspidator: kui4

Eylaidae

Eylais extendens: kui4
Eylais hamata: kui4

Hydrachnidae

Hydrachna globosa: kui4

Hydrodromidae

Hydrodroma despiciens despiciens: kui4, urk4
Hydrodroma despiciens pilosa: kui4

Hydryphantidae

Thyas dirempta: urk3

Limnesiidae

Limnesia fulgida: kui4
Limnesia maculata: kui4

Pionidae

Piona coccinea: kui4
Piona pusilla pusilla: kui4
Piona rotundoides: kui4
Piona stjoerdalensis: kui4

Dankwoord

Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Stichting Flevo-landschap verleenden toestemming voor het verrichten van entomologisch onderzoek op de door hen beheerde terreinen in Flevoland. Wij willen hen hiervoor hartelijk bedanken.

ressante Nederlandse wantsen III (Hemiptera: Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 18: 1-16.
Aukema B & Hermes D 2009b. Wantsen van de Nederlandse waddeneilanden III (Hemiptera: Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 18: 1-16.
Aukema B & Rieger Chr (eds) 1995. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region Volume 1. Uitgeverij NEV.
Aukema B & Rieger Chr (eds) 1996. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region Volume 2. Uitgeverij NEV.
Aukema B & Rieger Chr (eds) 1999. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region Volume 3. Uitgeverij NEV.
Aukema B & Rieger Chr (eds) 2001. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region Volume 4. Uitgeverij NEV.
Aukema B & Rieger Chr (eds) 2006. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region Volume 5. Uitgeverij NEV.
Berg MP & Aptroot A 2003. Springstaarten op korstmossen (Hexapoda: Collembola). Nederlandse Faunistische Mededelingen 18: 103-121.
Berg MP, Soesbergen M, Tempelman D & Wijnhoven H 2008. Verspreidingsatlas Nederlandse landpissebedden, duizendpoten en miljoenpoten (Isopoda, Chilopoda, Diplopoda). EIS-Nederland.
Brakman PJ 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omringend gebied. Mono-

graphieën van de Nederlandsche Entomologische Vereeniging 2: i-x, 1-219.
Cuppen JGM 1986. On the habitats, distribution and life-cycles of the Western European species of the genus *Helochares* Mulsant (Coleoptera: Hydrophilidae). Hydrobiologia 131: 169-183.
Franssen C J H & Mantel WP 1962. Lijst van in Nederland aangetroffen Thysanoptera met beknopte aantekeningen over hun levenswijze en hun betekenis voor onze cultuurgewassen. Tijdschrift voor Entomologie 105: 97-133.
Goldarazena A & Mound LA 1999. Seasonal abundance and biology of sporophagous thrips and notes on other thrips (Insecta, Thysanoptera) on the Mediterranean oak, *Quercus rotundifolia* L. in Navarra (N Spain). Miscellanea Zoologica 22: 11-19.
Kuchlein JH & Bot LEJ 2010. Herziene lijst van wetenschappelijke namen van de Nederlandse Microlepidoptera. In: Identification Keys to the Microlepidoptera of The Netherlands: 25-78. Stichting Tinea en KNNV Uitgeverij.
Miller J, Jland S & Van Helsdingen PJ 2010. Snelle inventarisatie van het Kuinderbos in Flevoland (Araneae). Spined 27: 16-17.
Priesner H 1926. Die Jugendstadien der Malayischen Thysanopteren. Treubia 8 (Suppl.): 1-264.

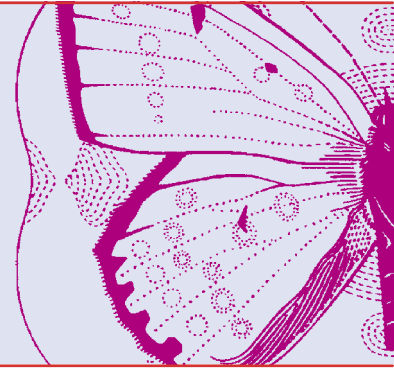
- Teunissen APJA 2009. Verspreidingsatlas Nederlandse boktorren (Cerambycidae). EIS-Nederland.
- Thibaud J-M, Schulz H-J, & Da Gama Assalino MM 2004. Synopses on Palaearctic Collembola. Part 4. Hypogastruridae. Abhandlungen und Berichte des Naturkundemuseums Görlitz 75: 1-287.
- Titschack E 1958. 32. Thysanoptera XIX. Neufunde. Bombus 2: 23-25.
- Van Helsdingen PJ 2009. Verspreiding van de spinnen van Nederland over de provincies. Versie 2009.2. <http://science.naturalis.nl/media/200443/>
- araneenverspreidingprovincies2009.2.pdf [laatst bijgewerkt: 15 december 2009]
- Van Helsdingen PJ & Roelofs-Ditters B 2009. Naamlijst Nederlandse spinnen. Versie 2009.2. <http://science.naturalis.nl/media/200446/araneenaamlijstnlmetcodes2009.2.pdf> [laatst bijgewerkt: 15 december 2009]
- Van Maanen B, Vorst O, Van Nunen F, Drost B, Van Ee G, Threels A & Vallenduuk H 2008. Verslag voorjaarsexcursie Roggebotzand en Reve-Abbert (Dronten), 5 mei 2007. Sektie Everts Info 80-81: 15-20.
- Vorst O 2009. *Cercyon castaneipennis* sp. n., an overlooked species from Europe (Coleoptera: Hydrophilidae). Zootaxa 2054: 59-68.
- Vorst O, Alders K, Beenen R, Cuppen J, Drost B, Edzes H, Felix R, Heijerman Th, Huijbregts J, Muilwijk J, De Oude J, Van de Sande C, Teunissen D, Tiemersma Sj & Winkelman J 2010. Catalogus van de Nederlandse kevers. Monographieën van de Nederlandse Entomologische Vereniging 11: 1-317.

Geaccepteerd: 11 oktober 2010

Summary

Entomological fauna of the province Flevoland, The Netherlands – Report of the 164th meeting at Kraggenburg (Noordoostpolder)

The 164th meeting of the Netherlands Entomological Society took place between 5 and 7 June 2009. A total of 1296 taxa of 19 arthropod orders were recorded. None of them were new for The Netherlands. However, 260 species are recorded as new for the province Flevoland with major contributions from Coleoptera (181 species), Microlepidoptera (26 species) and Heteroptera (22 species).

Jan G.M. Cuppen
 Buurtmeesterweg 16
 6711 HM Ede
jancuppen@hccnet.nl